

סיכום גמרא
ותוס'
מבחני לדעת
בסוף הגליון

תמצית הש"ס

סיכומי גפ"ת קצרים וברורים ללומדי הדף היומי

מחולק חנים
לזיכוי הרבים

גליון 103 | נזיר כ"ו. - נ"ז. | אדר ה'תשפ"ג

דיני המפריש מעות עבור קרבנותיו

הלן יבואר דין אדם המחויב כמה קרבנות, והפריש מעות או בהמות או דבר אחר עבור הקרבנות ולא פירש עבור איזה מהם, האם ניתן להשתמש בהם עבור אחד הקרבנות, או שמעורב בהם כמה קרבנות יחד, וכן יבואר האם כשמת וא"א להקריב את הקרבנות עבורו, האם דינם כדון אחד הקרבנות, או שמעורב בהם דין כמה קרבנות.

כ"ו. במעות שתומין -

המפריש מעות לנזירותו ולא פירש אם הם עבור חטאת או עבור עולה ומת, יפלו לנדבה אע"פ שדמי חטאת מעורבים בהם, ולריו"ח זה הלכה למשה מסיני שמעות שתומים יפלו לנדבה).

וכן חייבי קנים שהפרישו מעות לקניניהם והעשירו וצריכים להביא בהמה, כגון במצורע, יכולים להביא בכל המעות חטאת בהמה או עולת בהמה. וצ"ל דמייירי שאמר הרי אלו לצרעתי, שיכל מתחילה להביא מכולם פרידה אחת של חטאת או של עולה, אבל אמר אלו לקרבנות צרעתי, בשעת הפרשה חל על מקצת הדמים קדושת חטאת ועל מקצת הדמים קדושת עולה, ואינו יכול להביא מכל המעות רק חטאת או רק עולה.

אבל מי שהיה מחויב חטאת - שאכל תלב, ואמר הרי עלי עולה דהיינו נדבה, ונמצא מחויב בחטאת ועולה כל אחד על דבר אחר, והפריש מעות ואמר הרי אלו לחובתי דמשמע שזה לכל מה שהוא חייב, ומת, המעות ילכו לים המלח דלא נאמרה ההלכה שיפלו לנדבה אלא כשהחטאת והעולה באים בשביל דבר אחד, ואם הוא חי אינו יכול לקנות במעות אלו לא חטאת ולא עולה מפני שהם מעורבים, ואין לו תקנה עד שיביא ב' בהמות ויאמר כל מה שיש במעות הללו לקדושת חטאת יחול על בהמה זו, ומה שיש בהם לקדושת עולה יחול על הבהמה השניה. (דכיון שאמר הרי אלו לחובתי משמע לכל מה שהוא חייב, אבל באומר באומר לנזירותו או לצרעתי משמע שפיר אף למקצת נזירותו או למקצת צרעתו. אי נמי החטאת והעולה חייבים בא משני סיבות, אבל כששני הקרבנות הם מסיבה אחת יכול להביא כל המעות לאחד מהם).

מעות מפורשים - נזיר שהפריש מעות אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי ואלו לשלמי, ומת, דמי חטאת ילכו לים המלח, ומדמי עולה יביא עולה, ומדמי השלמים יביא שלמים. ודין זה שלא יפלו לנדבה הוא אף כשאמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי וכיון שהם מעורבים כולם ילכו לים המלח. וללישנא בתרא אף באמר אלו לחובתי הרי אלו כמפורשים בתערובת, וילכו כולם לים המלח, דלחובתי משמע לכל חובתי בין לחטאת בין לעולה, וכמו באומר שיהיו לקרבנות נזירותי, משא"כ באומר לנזירותי משמע אף למקצת נזירותו ויכול להביא מהם קרבן אחד.

מבחני לדעת בעמודים 11-12

ניתן לעשות את המבחנים בטל' 0737-289-669

או במייל 7692282@gmail.com

או בנדרים פלוס קופת לדעת.

מערכת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה.

הגרלות בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, זיכוי 400 ₪ ב'פה נוף', 101 זוכים בזיכוי 120 ₪ ב'פה נוף'.

כ"ו: מעות שתומין שנפרדו מהם דמי החטאת,

וכגון באמר אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי, דמי חטאת ילכו לים המלח, והשאר יביא חציו לעולה וחציו לשלמים, דההלכה לא נאמרה אלא כשדמי חטאת מעורבים בהם, ולר"ל שדורש זאת מהפסוק מסברא הפסוק מדבר כשדמי חטאת מעורב בהם, כיון דמשכחת בעלמא שמותר חטאת הולך לנדבה. ואינו יכול להביא מהמותר רק עולה או רק שלמים, דכיון שאמר והשאר לשאר נזירותי, הוי כאילו אמר לקרבנות נזירותי, ואין לו תקנה עד שיביא ב' בהמות ויחלל מה שיש במעות לעולה על העולה ומה שיש במעות לשלמים על השלמים. ומועלים אם השתמש בכולם או ברובם, דא"א שאין בהם דמי עולה, אבל אם השתמש במקצתם לא מעל דשמום הם שלמים.

ואם אמר אלו לעולתי והשאר לשאר נזירותי, יביא מדמי העולה עולה ויש בהם מעילה, ושאר המעות יפלו לנדבה כיון שדמי חטאת מעורב בהם, ואם השתמש בכולם מעל בגלל הדמי חטאת שמעורבים בהם, אבל אם השתמש במקצתם לא מעל כיון שאפשר להביא מכל המקצת שלמים, ואף שהם נופלים לנדבה דהיינו עולת קין המזבח, עד שעת ההקרבה לא יצאו משם שלמים שהיה להם עד עכשיו.

אם לא הפריש מעות שתומין עבור קרבנותיו, אלא דבר אחר -

בהמה שתומה תמימה שהפרישה לנזירות אף היא אינה ראויה להקריב לאחד מקרבנות הנזירות, כגון שהפריש ג' פרים או ג' שעירים, ונזיר מביא איל וכבש וכבשה, דינה כמפורשת וכנ"ל שהבהמות הולכות לאיבוד, ואף שבהמות אלו אינן ראויות להקריב חלה עליהם קדושת הגוף, (דס"ל כרבנן (תמורה י"ט): שהמפריש נקיבה לאשם חל עליה קדושת הגוף אע"פ שאשם הוא זכר, ואין לפדותה בלא מום. ואף שהמקדיש זכר לדמי נסכים אינו קדוש קדושת הגוף משום שאינו ראוי לנסכים (שבועות י"א), שאני התם שאינו ראוי לשום נסכים בעולם, אבל בהמה תמימה דהא ומפריש נקיבה לאשם הם ראויים לקרבן אחר. ואף שבהמה תמימה עומדת לימכר לדמי כשיפול בה מום, מ"מ שההלכה נאמרה בדמי ובהמה תמימה אינה ראויה להמכר מיד לא דמי לדמי, (בהתלחה ביארו התוס' שכיון שאינם ראויים להמכר מיד חוששים שמה יביתיים הזכיר שם חטאת על אחת הבהמות, אבל מעות ובעלת מום שיכול מיד לקנות על ידם קרבנות הנזירות, אין לחוש לזה. אבל למסקנת התוס' אין הטעם משום כך, אלא משום דמה שאינו ראוי להמכר מיד לא דמי לדמים)). ובעלת מום דינה כשתומה שיפלו לנדבה. (הגמ' להלן מביאה ב' מקומות שמוזכר חילוק בין ממון לבהמה, ולא בין בעלת מום לתמימה, ומשמע שבעלת מום כתמימה. והגמ' דוחה דבעלת מום ראויה לדמיה, וא"כ היינו דמים).

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי, משנה ברורה ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה), (לפי סדר הלימוד היומי), וכן את מבחני "לדעת" (דף היומי, משנה ברורה, חפץ חיים, ואהבת חסד), בנקודות ההפצה.

וכן ניתן לקבלם במייל 7692282@gmail.com

וכן בפקס בטלפון 0799-414144.

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים לפי סדר הלימוד של: חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום. וכן סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תנ"ך וספרי מוסר.

פינת הריבית

נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד'

המושכן - אשר שמו ע"ש השראת השכינה בו - נקרא גם משכן העדות (ריש פר' פקודי), ופי' הרמב"ן (שם) שהמושכן נעשה ללווחות העדות. וכן מצינו שהאמה שבין הקודש ובין קה"ק קרויה (מידות ד' ז') 'אמה טרקסין', ופי' תוס' (ב"ב ג. ד"ה טרקסין) בשם ר"ת ד'טרק' הוי כמו טרוקו גלי, ו'סין' הוי סיני, שהיה סוגר את הלווחות שנתנו בסיני.

ותוכן הענין הוא שהשראת השכינה בישראל היא דוקא ע"י קיום התורה הנתונה בלווחות, ובאמת נקראים (בפר' עקב) לווחות הברית. וברש"י (שמות לא יח, דברים ט יא) לחת כתיב שהיו שתיהן שוות [ועי' שמו"ר מא ו], וביתר ביאור ברש"י על שה"ש (ד ה) ד'תאומי צביה' קאי על הלווחות ששתיהן שקולות [עי"ש באורך שמקביל דיבור שבו כנגד דיבור שבו] (ועי"ש עוד ביאור דקאי על משה ואהרן, וי"ל דביסודם היינו הך - דמשה מוסר התורה ואהרן רודף שלום). ובספר פחד יצחק מעורר שערשרת הדברות פותחים ב'אנכי ומסיימים ב'לרעיר'.

והנה מצוות שב"א לחבירו מהוות הן את היחס בין ישראל לבין עצמם, ומדהושוו למצוות שב"א למקום יש לנו ללמוד שהאיחוד בין ישראל לאביהם שבשמים והאיחוד בין ישראל לעצמם - חד הוא. והוה שכהכנה לקבה"ת נאמ' ויחן כאיש אחד בלב אחד [ובמכילתא (פי"ט) איתא שניתן בלבם כדי שיאהבו זא"ז ויקבלו את התורה. ועה"פ בפר' יתרו 'ואשא אתכם על כנפי נשרים' פרש"י שבשעה קלה נתקבצו כולם לרעמסס, וצ"ב מה זה נוגע למ"ת, ולהנ"ל מובן], כי שרשה של התורה אחד וצריך שתנתן לכולם כאחד, עוד בטרם תתפרט לכ"א כפי חלקו [במ"ב (קלד יא) בשם מקובלים שעי' ראיית האותיות בהגבהת התורה נמשך אור גדול, וקצת משמע יותר מהראויים בקריאת התורה, אם כנים הדברים הרי שיש מעלה מיוחדת בראיית כולם כאחד].

וכידוע שהשראת השכינה מותנית באחדות ישראל, כדכ' רש"י [עה"פ ויהי בשרון מלך (דברים לג ה)] "בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם הוא מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם", והוא משום שעיקר השראה היא בלב ישראל כדדרשו שכתנתי בתוכי לא נאמ' אלא בתוכם (אלשיך ריש פר' שני, ובנפח"ח א ד בהע' מובא מחז"ל), והיינו דוקא בלבם המאוחד, ועל כן העמדת המשכן היתה דוקא ע"ג האדנים שנעשו ע"י מחצית השקל שניתן בנדבת לב, ומכולם בשוה.

ודבר נפלא מבואר בסה"מ להר"מ (עשה כ) שקיבוץ ישראל בביהמ"ק הוא חלק מועצם תכלית בניינו. ז"ל "שצונו לבנות בית עבודה בו יהיה ההקרבה והבערת האש תמיד ואליה יהיה ההליכה והעליה להגל והקבוץ בכל שנה". והיינו שכשם שאין השראת השכינה במקומה בלי אחדות כך גם האחדות השלמה היא דוקא במקום ההשראה.

וכן נימא דכשם שקבה"ת היא דוקא באחדות ישראל, כך שלום אמיתי בין ישראל לבין עצמם הוא דוקא ע"י התורה [ברש"י עה"פ ויחן' - אבל שאר כל החניות בתרעומת ובמלוקות]. ז"ל הר"מ סוף הל' תנוכה "גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם". הא קמן דהשלום תלוי כ"כ בתורה עד כדי שהוצרכה כל התורה להנתן בשביל כך.

מילא אשר בכבוד ה"י
אושר בכבוד
חושבים עתיד כהלכה
בעידוד ובברכתם של מרת רבקה גדולי ישראל שליט"א
לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org | www.osher-b.org
להצטרפות: 073-3678617

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח אושר בכבוד

ובזה יובן דקדוק גדול במגילת אסתר, הדנה מצוות הפורים נאמרו בה במגילה פעמים מספר, אך ולא יעבור נאמר רק אחר הכתוב 'קינו וקבלו', שדרשו חז"ל קיימו מה שקבלו כבר, דהיינו קבלה מחדש של כללות התורה, וכתב 'קבל' לי' יחיד דומיא ד'יוחן', ורק אז נקבעו בחק ולא יעבור מצוות היום שיעקרום ב"א לחבירו [להיות עושים] היינו מצוות היום חוץ ממקרא מגילה כמבוי בייש מס' מגילה, וגם סעודת פורים צורתה משפחה ומשפחה, וקריאת המגילה - 'נזכרים' - ל"כ בהאי קרא].

ומתוך ההכרה בכך שאחדותנו האמיתית היא אך ורק כאשר היא ע"פ התורה נעירה נא על אופני קיום מצוות היום שיש לדון בהם משפחה ריבית.

כתב הרמ"א (או"ח קע"ג) לא יאמר אדם לחבירו בא ואכול עמי מה שהאכלתני דהוי כפורה לו חובו ונראה כאילו הלוח לו ויש לחוש שייאכילוהו יותר ואית ביה משום רבית, עכ"ל [ופי המ"ב דהיינו מחזי כריבית אך לא ריבית גמורה כיון שלא התכוון לכך משעה ראשונה].

לפי"ז יש לדון שהרופה להחזיר משלוח מנות למי שנתן לו צריך להזהר שלא יאמר הריני מחזיר לך משלוח מנות, שאם הוא יותר הרי"ז מחזי כריבית [כמונן הנידון רק כשמוחזר אח"כ ולא מיד בשעת קבלתו, ויל"ד מהו בדיוק השיעור]. אכן אם ברור לו שלא מחזיר לו יותר נראה שמוותר, דמסתברא שלא אסר הרמ"א בסתם אלא באוכל אצל חבירו שלא ידוע מראש כמה יאכילוהו.

וכן מצוי באחים, גיסים או חברים שאומרים זה לזה היינו אצלכם בסעודת פורים שנה שעברה, השנה תהיו אצלנו, ולהג"ל י"ל אי שרי. אולם במקרה שחבירו שהזמינו שנה שעברה חוזר ומזמינו, והמזומן משיב לו אדרבא שנה שעברה אכלתי אצלך והשנה תאכל אצלי יתכן דקיל טפי, דמוכח מתוכו שלא בא לפורעו אלא תובע מחבירו להשיב לו ביקור.

מאידך י"ל דכל כה"ג - דמשלוח מנות וסעודת פורים - שכל עניינם אהבה ורעות אין רגילות כלל לראות את ההחזרות כחובה ממונית, ולמרות שפעמים לא מעטות מרגישים מחויבים להחזיר, אי"ז אלא מתוך שלימות הרעות, וצ"ע [ועי' ט"ז או"ח תרצה ב].

כ"ז באהרמ"א, אך בב"י משמע שהבין האיסור רק בגוונא שבאמת יש לו חוב להאכילו תמורת זה שאכל אצלו [דומיא דשושבינות (ב"ב קמה: ונפסק באהע"ז ס' ס)]. ואף שלא היה על דעת שייאכילו יותר אסור משום מחזי, א"כ בדין שלא חייב יתכן שאין איסור כלל.

והנה אם השולח הוא לוח, אזי כל זמן שמעותיו בידו ודאי צריך להזהר שלא לשלוח מנות למלוה אם הוא בפרהסיא (יו"ד קס ס"ז), וכן אם לא היה רגיל לשלוח לו בשנים עברו אסור אפי' בצנעה (שם ס"א).

ואם כבר פרע את ההלוואה תלוי במחלוקת המחבר והרמ"א (שם ס"ז) אם אסור ריבית מאוחרת כשלא מפרש שהוא בשביל המעות שהלוה לו, וכן לגבי ריבית מוקדמת, נפק"מ למשלוח מנות כדאי שילוח לו. ובמשלוח מרובה מפורש ברמ"א לאיסור, אחר כמפורש.

והיו שדנו להתייר דהרי ההלוואה כאשר שולח מתוך הכרת הטוב ולא כתגמול על המתנת המעות, וחילא דיהיה מדכתבו תוס' גיטין כ: "דמסתמא כיון שהיה מלוה לכל בני העיר גם הם היו עושים לו טובה ונותנין לו במתנה", והקשה הב"י (יו"ד קס) אמאי לא אסור משום ריבית מאוחרת, ות"י בזה"ל ומתוך כך נ"ל לומר דעד כאן לא אסרינו וכו' אלא סמוך קצת להלוואה אבל במופלגת הרבה אין לחוש כלל ואפילו מתנה מרובה נמי שרי, עכ"ל. והרי מפורש בתוס' שהיה מחמת שהלוח לו, וע"כ כוונת הב"י דבמופלגת אי"ז כאגר נטר אלא כהכרת הטוב.

ברם לא מסתבר שנתנו תורתו של כ"א בידו לקבוע אם כוונתו רק הכרת הטוב או גם כאגר נטר, והוא חילוק דק בהרגשה, אלא שבמופלגת אי"ז בתמורה להלוואות מסוימות אלא כהכרת הטוב להטבתו הכללית שאמנם באה באופן של הלוואות.

ואמנם אם מחמת ההלוואה נוצרה ידידות באופן שהמשלוח שאחר פרעון ההלוואה הוא מחמת הידידות ולא מחמת ההלוואה מסתברא דשרי.

קבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org | www.osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617

הפריש נסכא ג' נסכות, לרב נחמן דינו כמפרש והולכים כולם לאיבוד, דאין דרך למכור הנסכא מיד אלא ממותין שימצא אדם הנצרך לזה וימכור ביוקר, ולא דמי לדמי ואין זה בכלל ההלכה למשה מסיני, ולרב נחמן בר יצחק דינו כסתומה כיון שלפעמים מוצא קונים מיד.

סוואר של קורות לכו"ע הוי כמפרש דדרך ההשוות עד שימצא אדם הנצרך להם לבנין.

כ"ז. רב שימי בר אשי שואל להסוברים שההלכה נאמרה דווקא במעות, מדוע המפריש עופות הראויים לקרבן והיינו תורים ובני יונה, ומיירי בחיבי קינים ששייך בהם דין סתומין כמו בניזיר (דבניזיר שהפריש עופות אם חל עליהם קדושת הגוף א"א לפדותם, דאין לעופות פדיון אפילו כשיפול בהם מום), או בניזיר טמא שצריך תור לחטאת ותור לעולה, אין דינים כמפורשים ואין הולכים למיתת, והיינו אם מת ולא פירש בשעת לקיחה, או באשה שהיפר לה בעלה, והרי ההלכה נאמרה בדמים, שהרי מצינו שהבעלים או הכהן יכולים לפרש איזו לחטאת ואיזו לעולה, דכתיב "ולקח ועשה" לומר ששם חטאת ועולה נקבע או בלקיחת הבעלים או בעשית הכהן, ומשמע שדינם כמעות סתומין לכל מילי, בין לענין שהכהן יכול לפרשם איך שירצה, בין לענין שיפלו לנדבה אם הבעלים מתו קודם הקרבה, (לפי הצד לבאר שהדבר תלוי אם חוששים שהבעלים פירשו ביתינים לאיזה קרבן ילך כל אחד, ביארו התוס' שאף שהבעלים יכול לפרש מה לחטאת ומה לעולה רק בשעת לקיחה, מ"מ לענין שיהיו מפורשים בתערובת י"ל שיכול לפרש גם אחרי הלקיחה, וממילא לא יוכל הכהן לפרשם כרצונו, וממה שהכהן יכול לפרשם כרצונו וא"צ לשאול את הבעלים אם נתנו דעתם מעולם מה לחטאת ומה לעולה, מבואר שאפילו נתנו עיניהם מה לחטאת ומה לעולה אותה נתניה לא מעלה ולא מורדת כיון שלא הוציא הפירוש בפיו).

אמנם נזיר שהביא ג' בהמות ולא פירש כל אחת לאיזה קרבן היא, כל אחת תקרב לקרבן הראוי לה, כבשה לחטאת כבש לעולה ואיל לשלמים, ולא אמרינן שבהמה לאו כמפרש כמו עופות, (ואף דהכא מיירי בבהמות שהם עצמם ראויים להקרבה, הגמרא הבינה שאם בהמות שאינם ראויים להקרבה חשיבי קצת כמפורשים ולכל הפחות כמפורשים בתערובת, ניחא שבראויים להקרבה חשיבי כמפורשים לגמרי, אבל אם באינם ראויים להקרבה דינם כסתומים, גם בראויים להקרבה אינם נחשבים כמפורשים לגמרי), שאני הכא שהרי חטאת צריכה דווקא נקיבה - כבשה, ועולה צריכה דווקא זכר - כבש, ואיל קרב שלמים, ואין לך מפרש גדול מזה.

כ"ז: מתי הבן יוצא בקרבנות אביו - היו הוא ואביו נזירים, והפריש אביו מעות סתומין לקרבנות נזירותו, ומת, ואמר הבן הריני נזיר ע"מ שאגלח על מעות אבא, יכול לגלח ולהקריב קרבנותיו ממעות אביו, ואף שבחטאת מבואר לקמן שאין הבן יכול להביא חטאת ממעות שאביו הפריש לחטאת, הלכה היא בניזיר שיכול לגלח על מעות שהפריש אביו לנזירותו. ואם היה נזיר בחיי האב, אם האב השאיר מעות סתומין יפלו לנדבה דכן נאמרה ההלכה, ואם היתה לו בהמה מופרשת, חטאת תמות, עולה תקרב עולה, ושלמים תקרב שלמים. ולרב נחמן שבעלת מום דינה כמעות סתומין, מיירי הכא בבהמה תמימה, אבל אם הפריש האב ג' בהמות בעלי מום, פודה אותם ומביא בדמיהם נדבה, והתנא נקט שבמעות סתומין ילכו לנדבה, ובכלל זה בעלת מום שהיא קדושה לדמיה.

כ"ח. אין הבן יכול להתכפר בחטאת שהפריש אביו, דכתיב "קרבנו", ודין זה הוא אף אם שניהם עשו עבירה קלה, או ששניהם עשו עבירה חמורה, דכתיב "קרבנו" ב' פעמים, וכן אינו יוצא במעות שהפריש אביו, (ואין דינו כנזירות שאף שאינו יוצא בבהמה שהפריש אביו יוצא במעות סתומין שהפריש אביו דההלכה נאמרה דווקא במעות סתומין, (וה"ה בהמה בעלת מום לרב נחמן שדינה כסתומה, והיא בכלל דמים שהרי היא עומדת לדמיה), דכתיב "קרבנו" ג' פעמים אחד בנשיא ואחד בשעירה ואחד בכבשה. וכן אין אדם יוצא בקרבן שהפריש לעצמו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה, דכתיב "והביא קרבנו שעירת עזים על חטאתו" עד שיהיה קרבנו לשם חטאו. וכן אינו יוצא במעות שהפריש לעצמו על חטא אחר כגון מחלב על

דם או איפכא, (אף שבהפריש בהמה על החלב והקריבה על הדם או איפכא לא מעל בשוגג כיון שלא יצאה לחולין, ולא כיפר במזיד מפני שאינו יכול לכפר ע"י קרבן אחר, אבל בהפריש מעות על החלב והביא מהם קרבן על הדם או איפכא מעל מפני שהמעות יוצאים מקדושתם בקל, וכשמשנה אותם לקרבן אחר המעות יוצאות לחולין והרי הם חולין ביד מוכר הבהמה, ולכן כיפר בשוגג, והו"א שבמזיד ג"כ כיפר, קמ"ל קרא), דכתיב בכבשה דיחיד "וכפר הכהן על חטאתו" עד שיהיה קרבנו לשם חטאו. (והא דאיתא בזבחים (ט) שחטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם כשרה, שאני התם שהיה חייב רק חטאת חלב, ועוד י"ל דלענין לכפר על החלב יש מ"ד שכשרה, אבל לכפר על הדם שזה עקירה לא).

עד מתי הבעל מיפר נזירות אשתו

במשנה הקודמת (כ"ד). נתבאר שהבעל יכול להפר נזירות אשתו (והיינו ביום שמעו), כפי שמיפר שאר נדרי עיניו נפש, והפרה זו שייכת גם באמצע קיום הנזירות. ולהלן יבואר מתי כבר אין בדבר עיניו נפש ואין הבעל יכול להפר, או שחכמים גזרו שאינו יכול להפר.

להנא קמא הבעל מיפר נזירות אשתו עד זריקת דם אחד הקרבנות בסיום הנזירות, ונ"מ לענין שלא תצטרך לגלח ולהביא שאר קרבנות, דס"ל שמואז מותרת ביין ואין בדבר עיניו נפש, וגילוח אינו ניוול דאפשר בפאה נכרית.

לרבי עקיבא הבעל יכול להפר עד שחיטת אחד הקרבנות, אבל אח"כ אפילו אם לא נזרק הדם אינו יכול להפר משום הפסד קדשים שיצטרכו להוציאווה לבית השריפה, כיון שכשהיפר לה אינה צריכה חטאת, ואינו יכול לזרוק דמה לשם שלמים, דחטאת לשם שלמים פסולה. ויש להסתפק אם בדיעבד הנדר מופר, או שמואז יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה. הגמ' מעמידה בשחט החטאת תחילה, דחטאת שלא לשמה פסולה, אבל אם שחט עולה או שלמים יכול לזרוק את הדם שלא לשמן (או בסתמא והוי כשלא לשמן לשם שלמי נדבה כיון שכבר אינה נזירה) ולהתיר הבשר באכילה, כמו ששנינו שכבשי עצרת ששחטם שלא לשמן או לפני או אחרי זמנם, הדם יזרק ביו"ט עצמו, והיינו שנשחטו שלא לשמן, ועי"ז יותר הבשר באכילה, ואי ס"ל שנדרים ונדבות אין קרבים ביו"ט, לא יקטיר האימורים עד הערב וכן לא יאכל את הבשר עד הערב, (ובשבת לא יזרוק דהוי תיקון מדרבנן, ואם זרק הורצה להקטיר אימורים לערב), ומה שלפי ת"ק אפילו אם נזרק דם החטאת אינו יכול להפר, הטעם הוא מפני שמיד היא מותרת ביין, כדתנן אם גילח על אחד משלשת הקרבנות יצא.

לרבי מאיר יכול להפר אפי' אחר זריקת דמים, כדי שלא תהיה אשתו מגולחת. ופאה נכרית איידי דזוהמא לא ניחא לה.

כ"ח: לרבי אליעזר דס"ל שניזיר אסור ביין עד אחר תגלחת, יכול להפר עד אחר תגלחת, דיש בזה עיניו נפש אע"פ שאינו אלא לימן קצר.

אם הביאה קרבנות טומאה יכול להפר אף אחרי שזרק הדם, כדי שלא תהיה אשתו מנוולת - כלומר שהיא צריכה למנות נזירות טהרה ותיאסר ביין, ויש בזה עיניו נפש. (וי"ל שבזה אפילו לר"ע יכול להפר, למרות שיש בדבר הפסד קדשים, כיון שהעיניו נפש הוא על זמן של נזירות שלימה).

מתי אב מקבל נזירות לבנו

אב יכול לקבל נזירות עבור בנו, והקריבים או הבן יכולים למחות ולבטל את הנזירות. ונחלקו בגמרא אם קבלת נזירות ע"י האב זה הלכה למשה מסיני או מדין חינוך, והאם יכול האב לקבל שאר נדרים עבור בנו, וכן נחלקו אם דין זה הוא עד שיהיה מופלא הסמוך לאיש או עד שיביא ב' שערות ויהיה גדול. ואב אינו יכול לקבל נזירות לבתו, ואם אינה יכולה לקבל נזירות על בנה. וכדלהלן. עוד יבואר האם ואין מקריבים קרבנות עבור נזירות זו, ומה הדין אם נעשה גדול באמצע הנזירות.

האב יכול לקבל נזירות על בנו, ע"י שיאמר יהא בני נזיר, והבן נעשה נזיר מיד אף אם אינו יודע מכך. אי נמי הכונה שהאב יכול לצוות על בנו שיאמר הריני נזיר. אבל האם אינה יכולה.

אם מיחה הבן או קרוביו, או שגילח הוא או שגילחוהו קרוביו דהוי כמחאה, ומיירי שמיחו מיד כששמעו, אינו נזיר.

ואם היתה לו בהמה מופרשת, החטאת תמות, והעולה תקרב עולה, ושלמים יקרבו שלמים ונאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם, ואם היו לו מעות סתומין, יפלו לנדבה, ואם היו לו מעות מפורשים, דמי חטאת ילכו לים המלח ואין נהנים בהם ואין בהם מעילה, ודמי עולה יביאו מהם עולה ומועלים בהן, ומדמי שלמים יביאו שלמים ונאכלים ליום אחד ואינם טעונין לחם. (בביאור כל זה עיין בדף כ"ז).

כ"ט: נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש במקור דין קבלת אב נזירות לבנו, לריו"ח זה הלכה למשה מסיני, ולר"ל דין זה הוא מדרבנן כדי לחנכו במצוות. (וכתבו התוס' שחייב חינוך אינו אלא להזהירו לעשות מצוה, אבל להזהירו מלעבור בעירה אין זה חינוך. וכן לא שייך חינוך באדם אחר שאינו אביו).

הגמרא שואלת לפי ר"ל מדוע האם לא יכולה לקבל נזירות לבנה, ומדוע האב לא יכול לקבל נזירות לבתו. והגמרא מתרצת דס"ל שאם אינה חייבת בחינוך בנה, והאב אינו חייב בחינוך בתו כיון שאינה חייבת במצוות כשתגדל. (ומה שמצינו שמחנכים בנות לתענית שעות, צריך לחלק בדבר).

קבלת נדרים עבור בנו- לרבי יוחנן אין האב יכול לקבל נדר עבור בנו, כגון להביא קרבן או לקבל עליו לקיים מצות סוכה ולולב, מפני שזו הלכה מיוחדת בנזירות, אבל לר"ל יכול האב לקבל נדר עבור בנו, וקמ"ל מתניי שאפילו בנזירות שיש בה ניוול שייך חינוך.

לריש לקיש מה שמועילה מחאת הקרובים זה משום שחכמים לא תיקנו חינוך דלא חשיב כגון נזירות שזה בזיון לבן שמגלה שערו, ויש גורסים דלא חשיבא, והיינו שכל חינוך הוא כדי להחשיבו, ונזירות זה בזיון.

לריש לקיש שקבלת נזירות לבנו זה רק מדרבנן, מה שמותר הבן לגלח כל שערו בסיום הנזירות ואין בזה איסור הקפת הראש, ס"ל שהקפת כל הראש מדרבנן, וחינוך דרבנן דוחה איסור הקפה דרבנן. ומה שמותר להביא קרבנות והיינו חטאת, דעולה ושלמים הרי באים בנדבה, ס"ל שאיסור חולין בעזרה להביאם ולאוכלם הוא מדרבנן, וכן מותר לחם מן הסל וזרוע בשילה מן האיל ולהניף בעזרה, ואת אימורי חטאת י"ל שיקטיר לשם עצים, ואת הדם יזרוק לשם (ש)מים, ועולה ושלמים יעשה לשם נדבה, ואם נטמא מביא ציפורים אחד לעולה ואחד לחטאת והם נאכלים, דס"ל שאין שחיטה לעוף מן התורה וא"צ אלא נחירת סימנים להוציא הדם דרך הסימנים, ועל כן אפשר לאכול העוף ע"י מליקה שהרי צריך למולקם, ולא הוי נבילה. ולא פריך דהוי טריפה אף שהמליקה היא מן העורף והו"ל נשברה חוט השדרה, דס"ל כמ"ד מחזיר הסימנים אחרי העורף.

ולרבי יוחנן ניחא כל הנ"ל לפי פשוטו, מפני שקבלת הנזירות לבן היא מדאורייתא.

חטאת העוף הבאה על הספק כגון זב וזבה מספק, או יולדת שאינה יודעת אם הפילה ולד או רוח, אינה נאכלת, דכתיב "והזהב את זובו לזכר ולנקיבה" מוקיש נקיבה לזכר, שגם נקיבה מביאה קרבן על הודאי וגם על הספק מביאה קרבן, (ר"י מבאר שהדין שנקיבה מביאה קרבן על הודאי ועל הספק אינם צריכים היקש, וההיקש מלמד שזכר שבא על הזבה גם היא חייבת חטאת, או אשם תלוי כשיש ספק). וקרבן זה הוא מאותו המין שהוא בא על הודאי. אמנם קרבן הנקיבה על הספק אינו נאכל, מפני שבזכר יש איסור אחד -חולין בעזרה, אבל בנקיבה יש גם איסור נבילה וגם איסור חולין בעזרה. הגמ' מבארת דאי נימא שקסבר רבי יוסי אין שחיטה לעוף מן התורה, כוונת הברייתא ב' איסורים מדרבנן, (אמנם מה שספק יולדת מביאה חטאת העוף זה דאורייתא).

כ"ט: עד מתי האב מזיר את בנו- לרבי עד שיביא ב' שערות דהיינו מיום י"ג שנה ויום אחד ואילך. ולרבי יוסי ברבי יהודה עד שיגיע לעונת נדרים מתחילת השנה ה"ב, שנדריו נבדקים.

הגמ' רצתה לתלות את מחלוקתם במחלוקת ריו"ח ור"ל הנ"ל, שלרבי זה הלכה למשה מסיני ולכן יכול להדירו עד שיביא ב' שערות, דמופלא הסמוך לאיש דרבנן, ומדאורייתא הוא קטן וברשות אביו, ולרבי יוסי ברבי יהודה זה מדין חינוך וכשיצא מרשותו ויכול לקבל נזירות בעצמו אינו חייב לחנכו. והגמ' דוחה שלכו"ע זה הלכה למשה מסיני, ונחלקו אם מופלא הסמוך לאיש דאורייתא או דרבנן, דאם זה דרבנן, נזירות אביו שהיא דאורייתא דוחה את נזירותו ואפילו אם בדקנו וראינו שהוא יודע להפלות, לא יצא מרשות אביו. או שלכו"ע זה דין חינוך מדרבנן, ונחלקו אם חינוך דרבנן דוחה דין מופלא הסמוך לאיש דרבנן או לא. (ולפי זה אין לאכול את העוף שנמלק, שהרי משמע בחולין שיש שחיטה לעוף מן התורה).

מעשה ברבי חנינא שהדירו אביו בנזיר, ובדקו רבן גמליאל באותו יום אם הביא ב' שערות שהיה כבר בן י"ג ויום אחד, ולרבי יוסי בדקו אם הגיע לעונת נדרים שהיה כבר בן י"ב שנה ויום אחד שנדריו נבדקים. ואמר רבי חנינא לרבן גמליאל שא"צ לטרוח לבדוקו, שאם אינו קטן הוא מקבל על עצמו נזירות (ונשקו ר"ג ואמר שיהיה מורה הוראה בישראל, ולא עברו אלא ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל).

ל: הגמ' מבארת שלפי רבי שהאב מזיר את בנו עד שיביא ב' שערות, א"כ אם באותו יום היו לו ב' שערות הרי הוא נזיר בשביל עצמו, ואם הביא ב' שערות לבסוף אחרי סיום הנזירות נבדק ונמצאו בו ב' שערות הרי הוא נזיר בשביל אביו, ואם הביא שערות באמצע אין לו תקנה עד שישלים ל' יום שלו ול' יום של אביו, דנזירות אביו מתבטלת אחרי הבאת הסימנים, א"כ אין לו תקנה עד שישב נזירות שלו ונזירות אביו דאי לא הכי אינו יכול להביא קרבנותיו, דשמא נזירות אביו נתבטלה באמצע.

ולרבי יוסי ברבי יהודה א"צ למנות ב' נזירויות, דאף אם הגיע לעונת נזירות באמצע נזירות אביו, זה לא סותר את הנזירות, אף שכעת אין אביו יכול להזירו. והתוס' מסתפקים אם יכול למחות בנזירות אביו אם הגיע באמצעה לעונת נדרים.

מתי הבן יכול להקריב קרבנות אביו לנזירותו

ישנו דין מיוחד שנאמר רק בקרבנות נזירות, שנזיר המפריש מעות עבור קרבנות נזירות ומת, יכול הבן (בתנאים מסוימים) להביא קרבנות נזירותו ממעות אלו. ולהלן יבוארו פרטי הדינים בזה.

אב שהפריש מעות סתומים לנזירותו, ומת, ואח"כ הבן קיבל נזירות על עצמו ע"מ שיגלח על מעות אביו, יכול הבן להביא קרבנות נזירותו ממעות אלו.

הלכה למשה מסיני שבת אינה מגלחת על קרבנות אביה, אף אם אין לו אלא בת והבת יורשת את אביה.

אם הבן היה נזיר כבר בחיי האב, לרבי יוסי אין הבן יכול להשתמש במעות שהפריש אביו עבור נזירותו, והמעות יפלו לנדבה. אבל ר"א ר"מ ורבי יהודה סוברים שגם אם הבן היה נזיר בחיי אביו יכול לגלח על מעות אביו.

ל: רבה מסתפק היכא שהיו לאב ב' בנים, וקיבלו נזירות אחר מיתת אביהם לרבי יוסי, ולרבנן אף קודם מיתת אביהם, אם ההלכה שהקודם לקבל נזירות הוא מגלח על מעות האב, או שזה ירושה וכל אחד מקבל חצי.

רבא מסתפק אם יש לאב בן בכור ובן פשוט, האם זה הלכה מיוחדת ואינה כירושה שהבכור נוטל פי שנים אלא כל הקודם מגלח על מעות אלו, או שזה ירושה והבכור נוטל פי שנים, ואף לפי הצד שזה ירושה, יש להסתפק אם גם בהקדש כשאמר הרי מעות אלו לקרבנות נזירותי נאמר הדין שהבכור נוטל פי שנים, או לא ורק כשאמר מעות אלו לנזירות נוטל פי שנים.

עוד מסתפקת הגמ' באופן שאחד מהם היה נזיר עולם והשני נזיר ל' יום, אם יכול לגלח על של אביו.

ורב אשי מסתפק אף את"ל שבספק הקודם יכול לגלח על מעות אביו, אם זה נאמר דווקא כששניהם זה קרבנות נזירות טהרה, ולא כשאחד מהם נטמא כגון שנטמא האב והפריש מעות לציפורים ואשם, שאין הבן יכול להוסיף על המעות ולהביא מהם קרבנות טהרה, אי נמי מיירי שאחרי שנטמא האב חזר ומנה נזירות טהרה, דלא הוי דומיא דנזירות הבן, וכן כשהבן נטמא אינו יכול להביא ציפורים מהמעות שהאב הפריש, או דילמא לא שנא. תיקו.

בית שמאי

הקדש ונזירות בטעות

פרק זה עוסק בדיני נזירות והקדש בטעות, ומתחיל במחלוקת ב"ש וב"ה אם הקדש חל בטעות, והגמרא מבארת באיזה אופן נחלקו, ומה טעמים, ואח"כ הגמרא עוברת לדיני נזירות התלויה בדבר שאינו ברור.

ל"א, מתני'- הקדש בטעות, כגון שאמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי זה הקדש ויצא שור לבן, דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי זה הקדש ועלה בידו דינר לבן, חבית יין תעלה בידי ראשונה הרי היא הקדש ועלה בידו חבית שמן, לבית שמאי הוי הקדש, ולבית הלל אינו הקדש.

טעמא דבית שמאי דילפינן תחילת הקדש מסוף הקדש -תמורה, שכמו שמצינו בתמורה שחלה אפי' בטעות דכתיב "והיה הוא ותמורתו **יהי** קודש" לרבות שוגג כמזיד, כגון שרצה לומר שור זה יהא תמורת עולה ואמר תמורת שלמים, או שרצה לומר שור שחור יהא תמורה ואמר שור לבן, שהתמורה חלה כפי שאמר בטעות, ה"ה בתחילת הקדש, ובמתני' נמי כשאמר שור שחור שיצא מביתי וכו', השור הראשון היה הקדש אפילו אם הוא לבן, והוא אמר שחור כיון שהוא חשב שהשחור יצא ראשון. ולב"ה אף שתמורה חלה בטעות כיון שהיא באה מכח הקדש קיים, א"א להחיל קדושה חדשה בטעות, (וה"ה היכא שנעקר עיקר ההקדש כגון שהקדיש בהמה לעולה, והביא בהמה אחרת ואמר זו תמורת זו, ונשאל לחכם על הראשונה והתיר לו החכם ואמר שאינה עולה, לא חלה התמורה כאילו אמר זו תמורת זו על בהמת חולין. ל"ב.).

הגמרא שואלת שכמו שהאומר שבהמה זו תהיה תחת זו מחצי היום אינה קדושה לפני כן, ה"ה כשיצא שור לבן ולא שחור איך יחול הקדש על השור הלבן, דלא דמי לרוצה לומר שחור ואמר לבן, דשם חל ההקדש כפי שאמר, אבל במקרה של המשנה מנין לנו לשנות מה שאמר.

רב פפא מבאר שב"ש לא לומדים הקדש מתמורה, דא"א לומר שיחול מה שהוא לא אמר וכו"ל, אלא כוונת ב"ש שיחול הקדש על השור השחור שיצא מביתו ראשון, ויש לו כמה שוורים שחורים, ויחול ההקדש על השור השחור הראשון שיצא. ולדברי רב פפא ב"ש לא סוברים שהקדש בטעות הקדש. וב"ה סוברים שאם זו כוונתו היה עליו לומר שור שחור שיצא בראשון דמשמע ראשון מהשחורים, אבל שיצא מביתי ראשון משמע ראשון שיוצא מביתו.

רבא מברניש מקשה דא"כ אינו הקדש בטעות אלא בכונה והמשנה אומרת שלב"ש הקדש בטעות הקדש. ורב אשי מתרץ שהכונה שדיבורו הוא בנוסח מטעה, אבל באמת ההקדש חל מפני שכך אנו מפרשים דבריו.

ולפי זה הקדש בטעות ממש לא חל אף לב"ש, ומה שמצינו שאמרו ב"ה לב"ש שנזיר שהפריש קרבן ונשאל על נזירותו, תצא הבהמה ותראה בעדר, כך הדין גם לב"ש, אלא שב"ה טעו בהבנת דבריהם, וגם מה שב"ש ענו להם זה לפי טעותם של ב"ה.

ל"א: אמנם מבואר במתני' לקמן (ל"ב: ויבואר בפירוט להלן) בו' אנשים שהלכו בדרך ובא אדם כנגדם, ואמר אחד הריני נזיר שזה פלוני, והשני אמר הריני נזיר שאין זה פלוני וכו', דלב"ש כולם נזירים

אע"פ שאחד מן הראשונים נמצא שהאמת שלא כדבריו. ומבואר דלב"ש הקדש בטעות הוי הקדש וכל ההקדש על הלבן, דיש לנו לפרש דבריו שרצה להקדיש את הראשון אף אם יהיה לבן, ואמר שחור מפני שטעה לחשוב שהוא יצא ראשון. אמנם ממתני' ליכא ראייה שב"ש סוברים שהקדש בטעות הוי הקדש דאיכא לפירושי כנ"ל.

אביי מבאר דמייירי מתני' שהמקדיש אומר בצהריים לאחר שיצאו השוורים למרעה (וכן בדינר ובחבית לאחר שעלו) שהוא מקדיש את השור השחור שכבר יצא מביתו ראשון, דהוא קדוש אע"פ שלבן יצא ראשון, מפני שהוא אומר שאם היה יודע שלבן יצא ראשון היה אומר לבן, אלא שמפני שהיה מכיר קול פסיעות שווירי היה סבור שהשחור יצא ראשון, ודמי למקרה הנ"ל בנוזרים שהוא טעה מרחוק לחשוב שזה פלוני, ודעתו להיות נזיר אפילו אם זה אינו פלוני, אבל אם בבוקר הוא אמר שהשור השחור שיצא ראשון יהיה הקדש, ויצא לבן, והוא אומר שאם היה יודע שיצא לבן היה אומר ב"ה דלא הוי הקדש, שכיון שאין לו סיבה לחשוב שהשחור יצא תחילה, אןן סהדי שכוונתו דוקא לשחור.

הגמ' מבארת שלב"ש המקדיש בעין רעה הוא מקדיש, ושור לבן גרוע משור שחור, כמו שכסף גרוע מזהב ואם היה אומר של כסף ועלה בידו של זהב אין של זהב קדוש, ומה שיין עדיף משמן זה משום שהמשנה נשתנה לגליל ושם יין עדיף משמן כיון שהיה להם רוב שמן.

שור שחור הנמצא בין הלבנים מגרע את מחירם (בתרא דקרמונאי, אבל בסתמא השחור משובח יותר). כתם לבן בשור שחור סימן לחולי של צרעת. שור אדום משובח לאכילה, והלבן משובח לחרישה, ונ"מ למקח וממכר.

נזיר שנשאל על נזירותו

חכם יכול להתיר נזירות ע"י פתח או חרטה. ולהלן יבואר מה קנסו מי שנהג היתר בנזירותו ואח"כ בא לחכם להתירה, ומה הדין אם הפריש בהמה לקרבנות הנזירות ואח"כ החכם התיר את הנזירות.

ל"ב, אם נהג התר בנזירותו ונשאל לחכם - לתנא דמתני' מי שקיבל נזירות ואח"כ בא לחכם (לב"ש דס"ל שאין

שאלה בהקדש או בנזירות, מייירי שקיבל הנזירות בלשון לא טוב, ובא לשאל את החכם אם חלה נזירות בלשון זה), ואסרו, והוא עבר תחילה על נזירותו, ששתה יין, **מונה משעה שנדר** וכל הימים שעבר בהם עולים לימי נזירותו.

ובברייתא איתא שמי שקיבל נזירות ועבר על נזירותו אין נזקקים לו להביא קרבנות נזירותו אא"כ מונה איסור כימים שנהג היתר, ולרבי יוסי די בל' יום בין נזירות גדולה שנהג היתר יותר מל' יום, בין בסתם נזירות שנהג היתר ל' יום, ואם נהג היתר ב' ימים צריך שימנה [שני] ימים אחרים.

הגמ' מבארת די"ל דמתני' כרבי יוסי ואיירי בנזירות מרובה, שאינו משלים אלא ל' יום והשאר עולה לו. וללישנא בתרא מתני' כרבנן, ואימא **כמשעה שנדר** ועבר עליהם, אבל אם היו ימים מתחילה שלא שתה יין, אינו סותר אותם ימים אפילו לרבנן, דסתירת יין מדרבנן בעלמא.

אם נשאל לחכם והתירו, והיתה לו בהמה מופרשת שהפריש קודם שנשאל לחכמים, תצא ותרעה בעדר עם בהמותיו, דזה חולין גמורים, דמייירי שהחכם אמר שקיבל נזירות בלשון שאינו טוב, ונמצא שלא חלה עליו נזירות אפילו רגע אחד. (ומה שמוצינו לעיל כ"ד. שאשה שקיבלה נזירות והפרישה חטאת מושלה והיפר לה בעלה, החטאת תמות, שאני התם דבעל מיגז גיזו, ואי מיעקר עקר אוקמה התם כרבי אלעזר הקפר, אבל לרבנן נפקי לחולין, ולר"א הקפר לא דמי, דשם הנדר חל וצריך הפרה, וכאן מעיקרא לא חל הנדר).

ואמרו ב"ה לב"ש דמבואר מזה שהקדש בטעות אינו הקדש. ואמרו להם ב"ש שבמעשר בהמה אם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלושתם קדושות, ומבואר שהקדש בטעות הקדש. ואמרו להם ב"ה דשם יש גזה"כ על התשיעי והאחד עשר כמו על העשירי, וראיה ממה שהשמיני והשנים עשר אינם קדושים. והטעם האמיתי של ב"ש הוא דילפינן מתמורה.

אם קרא לתשיעי עשירי בכונה, לרב נחמן אינו קדוש, ולרב חסדא ורבה בר רב הונא קדוש. הגמ' דנה אם יש ראייה ממתני' לדין זה.

התר נזירות ע"י פתח

חכם מותר נזירות ע"י פתח, והיינו שמוצא איזה דבר שאם הנודר היה יודע אותו הוא לא היה נודר. ולהלן יבואר האם באופן שהפתח הוא דבר שהתחדש אחרי הנדר, האם מתיירים לו או לא, וכן יבואר האם התירו את הנזירות לאלו שקיבלוה לפני החורבן וכשבאו לקיימה נחרב הבית וא"א להקריב את קרבנות הנזירות.

ל"ב: קיבל נזירות ומצא שנגנבה בהמתו ובא לחכם להשאל על נזירותו ואמר שאילו היה יודע שהבהמה עתידה להיגנב לא היה נודר, שאין לו כמה לקנות בהמה אחרת, אם נזר אחרי שנגנבה הוא לא ידע מכך, אינו נזיר נהר אלא על בהמה זו והרי אינה בידו, ונראה שאפילו אפילו רגע אחד, דלא נדר אלא על בהמה זו והרי אינה בידו, ונראה שאפילו ב"ש מודים שבכהאי גוונא אינו נזיר, ואם נזר לפני שבהמתו נגנבה הוי נזיר -אין החכם מתיר לו, דאין פותחין בנולד, דלא איבעי ליה לאסוקי אדעתיה בשעת הנדר שזה יקרה, וגמר בליבו להיות נזיר בכל מקרה אפילו אם תיגנב בהמתו. מפני שהיה סבור שלא תיגנב, ורק דבר שרגילות שיקרה אח"כ פותחין בו.

קיבל נזירות ומצא שנחרב ביהמ"ק- נחום המדי טעה התיר אף לאלו שקיבלו נזירות בגולה קודם החורבן, דסבר שפותחין גם בנולד דלא סכיה, ואמרו לו שאין הדין כך, אלא מותרים רק אלו שקיבלו נזירות אחרי החורבן, דנזירות בטעות היא, דאם היו יודעים שנחרב הבית לא היו מקבלים נזירות. רב יוסף אמר שהיה אומר להם שלא טוב עשו שקיבלו נזירות שהרי החורבן רמוז בפסוק (היכל ד' היכל ד' היכל ד' המה, זה מקדש ראשון ושני שיחרבו והשלישי יבנה ביום הגדול והנורא ולא ימוש לנצח), ולא בא להתיר הנזירות מכח זה, אלא להוכיחם שבגלל הפסוק היה עליהם להמנע מלקבל נזירות, ואמרו לו שזמן החורבן לא רמוז. ואביי רצה להתיר מחמת שזמן החורבן רמוז (שב' עים שב'עים שאמר המלאך לדניאל שלטוך ע' שמיטות יחרב בית שני, ות"כ שנים של בין הבית יחד עם ע' שנים של גלות בבל הם ת"צ שנים שזה שבעים שמיטות), ואמרו לו שיום החורבן באותה שנה אם יהיה בתחילתה או באמצעה או בסופה אינו רמוז, והיו סבורים שיכולו להשלים את הנזירות ולהקריב את הקרבנות.

ממה שר"א לא חולק במתני' לומר שפותחין בנולד מבואר שר"א חזר בו ממה שאמר בנדרים שפותחין בנולד, והודה לדברי חכמים שאין פותחין בנולד.

תנאי נולד - אף שאין פותחין בנולד, פותחין בתנאי נולד, כגון שאומרים אילו הייתם יודעים שביהמ"ק עלול להחרב לא הייתם נזורים, שאף שאין פותחים בנולד לומר שאם היה יודע מה שיקרה אח"כ לא היה נודר, פותחים בתנאי נולד לומר אילו היו אומרים לך שדבר זה עלול לקרות האם היית נודר.

קבלת נזירות התלויה בדבר שאינו ברור

המשנה מבארת מה הדין בכמה שתלו נזירותם בדבר שלא היה ברור בשעת קבלת הנזירות ונתברר אח"כ, מי מהם נזיר, ומה הדין אם הדבר לא נתברר אח"כ.

היו ששה מהלכים בדרך, והיה אחד מהלך כנגדם ואינם יודעים מי הוא, ואמר אחד הריני נזיר שזה הבא נגדנו הוא פלוני שאני מכירו מרחוק, והשני אמר הריני נזיר שאין זה פלוני שנראה לו שזה אינו פלוני, והשלישי אמר הריני נזיר אם אחד מסוים מכם נזיר ולא השני, והרביעי אמר הריני נזיר אם אחד מסוים מכם אינו נזיר (והיינו כמו שאמר השלישי אלא שהפך הדברים), והחמישי אמר הריני נזיר ששניכם נזירים מפני שכל אחד סובר שהאמת כדבריו וממילא אני סבור שזה סיבה שעל שניכם תחול נזירות, והישישי אמר הריני נזיר שכולכם נזירים לפי שכך אני סבור-

לבית שמאי כולם נזירים שנזירות בטעות היו נזירות, דכולם לנזירות נתכוונו וגמרו בדעתם להיות נזירים בכל ענין.

לבית הלל אינו נזיר אלא מי שנתקיימו דבריו, ואם חזר בו תוך כדי דיבור, ואמר שיהיה נזיר גם אם זה אינו פלוני, הרי הוא נזיר אף אם לא נתקיימו דבריו הראשונים.

לרבי טרפון אף אחד מהם אינו נזיר, לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה שיהיה הדבר ברור בשעת קבלת הנזירות, דכתיב "איש כי יפלא", ואפילו מי מהשנים הראשונים שנמצא כדבריו, בשעת קבלת הנזירות לא היה הדבר ברור, והשלישי אינו נזיר כיון שאין אחד מהם נזיר, והרביעי אינו נזיר כיון שמתוך דבריו נשמע שהשני כן נזיר (ואם היה אומר הריני נזיר שאין שניכן נזירים באמת היו נזיר).

ל"ג ואם אותו אדם חזר לאחוריו ואין ידוע מי הוא היה, אין אחד מהם נזיר, והיינו כשיטת **רבי יהודה** שהנודר ע"מ שיש

בכרי הזה מזה כור ונגנב או שאבד לא חל הנדר, דס"ל שאדם לא מכניס עצמו לספק, אבל אם יודע מי הוא היו נזיר. (אמנם רב אשי בנדרים י"ט. סובר שלרבי יהודה צריך הפלאה ואף אם הענין שתלה בו נדרו נתברר אח"כ לא הוי נזיר, ולדבריו מתני' כנתנא דס"ל לעיל י"ג. שהנודר ע"מ שיהיה לו בן והפילה אשתו, אינו נזיר.) **ולרבי שמעון** דס"ל שספק נזירות להחמיר, צריך כל אחד לקבל נזירות על הצד שאינו נזיר שיאמר אם כדברי הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה, ולנהוג נזירות **ממה נפשך**, ויביא קרבן ויגלה, דבלאו הכי כיון שא"א לגלח בלי הבאת קרבן, וא"א להביא קרבן מספק דשמוא הוי חולין בעזרה. ומחלוקת רבי יהודה ור"ש היא אליבא דב"ה, רבי יהודה סובר שדוקא כשנודע כדברי אחד מהם הוי נזיר ודאי, אבל בספק אין כוונתו לקבל נזירות כלל, ור"ש סובר שלב"ה מי שהאמת כדבריו נעשה נזיר, ולכך בעי תנאי.

ראה את הכוי וכו'

המשנה מבארת מה הדין בכמה שתלו נזירותם בדין כוי אם הוא חיה או בהמה, בדומה למקרה הנ"ל בששה שהיו מהלכים בדרך.

ל"ד. ראו את הכוי שהוא ספק חיה ספק בהמה, הראשון אמר הריני נזיר שזה חיה, והשני אמר הריני נזיר שזה אינו חיה אלא בהמה, משמע מדבריו, והשלישי אמר הריני נזיר שזה בהמה ולא חיה, והרביעי אמר הריני נזיר שאין זה בהמה אלא חיה, והחמישי אמר הריני נזיר שזה חיה לענין כיסוי הדם ובהמה לאיסור חלב, והישישי אמר הריני נזיר שזה אינו לא חיה ולא בהמה אלא בריה בפני עצמה, וא"א להרביעו לא עם חיה ולא עם בהמה, והשביעי אמר הריני נזיר שאחד מכם אותו שכיוון לומר אמת נזיר, והשמיני אמר הריני נזיר שאחד אחד מכם נזיר אותו שלא כיוון לומר אמת, והתשיעי אמר הריני נזיר אם כולם ספק נזירים, הרי כולם נזירים מספק, ואף שב"ה סוברים שמי שלא נתקיימו דבריו אינו נזיר, מ"מ הברייתא סוברת כר"ש שלב"ה היכא שהספק לא התברר הוי ספק נזירות, אע"פ שהספק לא עומד להתברר, וא"כ הששה הראשונים יש ספק אם האמת כדבריהם, והג' האחרונים מכניסים עצמם לספק. וי"מ שג' האחרונים נזירים ודאי לר"ש, השביעי מפני שאחד מהם באמת הוא נזיר, והשמיני מפני שאחד מהם באמת אינו נזיר, והתשיעי מפני שהששה הראשונים הם ספק נזירים. וי"מ שגם הג' האחרונים הם ספק נזירים, דשמא כוונת השביעי שאחד מהם ידוע שהוא נזיר, וכוונת השמיני שאחד מהם ידוע שאינו נזיר, וכוונת התשיעי שששת הראשונים הם נזירים ודאיים, אך כיון שי"ל שנתכוונו כמו שנתבאר ב"מ הקודם, ממילא כולם ספק נזירים.

ואם אמר אדם את דברי הששה הראשונים הרי הוא נזיר ו' פעמים.

ואם אמר אדם שכל הנזירויות הללו יחולו עליו, הרי הוא נזיר תשע ספקי נזירויות, ואם ירצה לתקן עצמו יאמר אי יש עלי ט' נזירויות חובה מוטב, ואם לאו הרי עלי ט' נזירויות נדבה.

שלשה מינים

עד כה נתבארו הדינים דלהלן: באלו לשונות חלה הנזירות (ב' ג' ט' י'), דין המקבל נזירות תחלק מדיני הנזירות (ג' ד' י"א), משך ימי הנזירות (ה', ז'), מתי הוא זמן הגילוח (בסתם נזירות, או במקבל כמה נזירויות. ו' ט"ז), דיני המקבל ב' נזירויות (י"ג י"ד), דיני סתירת הנזירות ע"י טומאה (ו' ט"ו י"ח), ודין טמא המקבל נזירות (ט"ז – י"ח, כ'), קבלת נזירות ע"י התפסה בנוזר אחר (כ' – כ"א), הפרת הבעל לנזירות אשתו (י"ט א"כ כ"ב כ"ח), דיני קרבנות הנזירות או מעות שהופרשו עבורם היכא שבטלה הנזירות (כ"ד כ"ה), דיני המפריש מעות לקרבנות הנזירות ומת (כ"ו כ"ז), קבלת נזירות לבן ע"י האב (כ"ח – ל'), מתי הבן יכול להקריב לנזירותו קרבנות שהפריש אביו (ל'), דיני הקדש ונזירות בטעות, וקבלת נזירות התלויה בדבר מסוים שאינו ברור (ל"א – ל"ד), דין מי שעבר על נזירותו ובא להשאל לחכם, והיתר נזירות ע"י פתח (ל"ב).

בפרקים דלהלן יתבאר דיני איסור הנזיר בכל היוצא מגופן היין (ואגב זה יבוארו דיני תעובת איסור והתר), ואיסור תגלחת בגזיר, דיני הנזיר בסיום נזירותו (הבאת קרבנות וגילוח וכו'), ועוד מדיני נזירות, ודינים נוספים.

הנזיר אסור בג' מינים, טומאה דכתיב "על נפש מת לא יבוא", תגלחת דכתיב "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו", והיוצא מן הגפן דכתיב "וענבים לחים ויבשים לא יאכל".

איסור נזיר ביוצא מגופן היין וכללי דרשות רבוי ומיעוט וכלל ופרט

להלן יבואר על מה הנזיר חייב אם אכל מדבר היוצא מגופן היין, והגמרא מביאה מחלוקת תנאים האם נזיר שאכל עלים ולולבים של הגפן חייב או פטור, ומבארת שנתלקו בכללי הדרשות אם דורשים כלל ופרט או רבוי ומיעוטי, ואגב זה תבואר מחלוקת זו מתי ולמה דורשים כל סוג של דרשה כשמוזכר בתורה כללים ופרטים.

איסורי נזיר מצטרפים זה עם זה, כגון שאם אכל כזית מעורב מענבים לחים ויבשים וחרצנים וזגים לוקה, דכתיב "מכל אשר יעשה מגופן היין מחרצנים וכו' ", ואפי' אכלם בזה אחר זה.

ל"ד: שיעור החיוב- הנזיר אינו חייב אלא בכזית אף כששתה יין, דכתיב "וענבים לחים ויבשים לא יאכל" ו' ד"וענבים" מוסף על "וכל משרת ענבים לא ישתה" דכתיב לעיל מיניה. ולמשנה ראשונה השיעור למלקות אף כשאכל ענבים הוא רביעית, כשתית יין. והדרך לשער כזית ביין הוא ע"י שיביא זית אגורי ומכניסו בכוס מלא יין, והיין שיוצא ממנו שיעורו כזית. והדרך לשער אכילת רביעית היא כמות ענבים שאם היה ותנתה בכוס יין היה יוצא מהכוס רביעית. ושיטת ר"ת שבאכילה לכז"ע צריך כזית, והמחלוקת היא רק לענין שתיה.

לת"ק בכל היוצא מגופן היין חייב אף אם אכל רק מין אחד ואפילו בזגים. ולרבי אלעזר בן עזריה אינו חייב בחרצנים וזגים אלא באוכל שני חרצנים וזג -גרעינים עם הקליפה שלהם.

לרבי יהודה חרצן הוא החיצוני -קליפה, וזג הוא פנימי, ולרבי יוסי זג הוא החיצון כזוג בהמה.

אם הנזיר אסור בגפן עצמה, וכללי הדרשות-

לרבי אלעזר הנזיר אסור אף בעלים ולולבים של הגפן. והגמ' מדייקת ממתני' (דתנן היוצא מן הגפן, ענבים) שאינו חייב בעלים ולולבים.

ביאור מחלוקתם- ר"א דריש רבויי ומיעוטי, ורבנן דרשי כללי ופרטי וכדלהלן: לר"א "יין ושכר" זה מיעוט, ו"מכל אשר יעשה" זה רבוי, וריבה הכל ואפילו עלים ולולבים, חוץ משבישתא -זמורות. ו"מחרצנים עד זג" אינו מיעוט, דדריש לה כראב"ע שאינו חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. ולרבנן "יין ושכר" זה פרט, ו"מכל אשר יעשה" זה כלל, ו"מחרצנים עד זג" פרט, פרט וכלל ופרט אין דנים אלא כעין הפרט, שהוא פרי ופסולת פרי (חומץ), ומרבה אף פרי בוסר, ופסולת פרי (ענבי דכרי - שהתליעו), שהם כעין הפרט. ומ"עז זג" מרבים בין הביניים. ר"ת מבאר ענבים קטנים הגדלים בין הגדולים ואינם רואים פני כמה ואינם מתבשלים, כ"כ ולא יהיו גדולים לעולם, (ושמוא גריעי מבוטר לפי שבוטר יגדל אח"כ). או שהכונה לגוף הענב מה שנמצא בין החרצן, שאם ליקט כזית ואכלו חייב, ולא אמרינן דבטלה דעתו אצל כל אדם. והוא שפירט הכתוב "מחרצנים ועד זג" כדי ללמד שפרט וכלל בלא פרט אח"כ, אין דנים כעין הפרט, אלא הכלל מוסיף על הפרט.

ל"ה, רבי אלעזר בן עזריה שדורש מ"חרצנים ועד זג" שאינו חייב אלא בשני חרצנים וזג -הגרעניים עם הקליפה החיצונית, צריך לסבור כר"א שדורש מיעוט ורבוי. וללישנא בתרא ראב"ע סובר כרבנן שדורשים פרט וכלל ופרט, ואף שעצם הפסוק לא מיותר, אפשר לדרוש כלל ופרט ממה שלא כתב "מחרצנים עד זג" יחד עם שאר הפרטים, ואפשר לדרוש שני חרצנים וזג ממה שכתוב "חרצנים" בלשון רבים ו"זג" בלשון יחיד.

רבי אלעזר שדורש כאן מיעוט ורבוי, דורש בעלמא את מידת פרט וכלל ופרט שמרבים מה שהוא כעין הפרט, כדמצינו גבי דיני שומרים דכתיב "כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה (פרט, וייתן" אינו כלל, דלא כתבה התורה בזה מה יתן, ובהכרח קאי על הפרט של חמור או שור או שה) וכל (כלל), דמשמע כל דבר) בהמה" (פרט), ורבנן דורשים את זה בכלל ופרט וכלל, וכן בכל מקום שדורשים כלל ופרט וכלל כלעין הפרט, ר"א דורש פרט וכלל ופרט כלעין הפרט.

וכן בהא דכתיב בקרבנות "ואם מן (פרט) הצאן (כלל) כבשים או עיזים (פרט)" מרבים כעין הפרט. וממעטים בן ב' שנים, דסתם כבש ועז הם בני שנה. (וי"מ שבא למעט רובע ונרבע, שנעבדה עבירה בגופם, אבל לא חורש בשור וחמור וחוסם פי פרה שלא נעבדה עבירה בגופם. והתוס' דוחים פירוש זה).

וכן בהא דכתיב בקרבנות "מן (פרט) הבהמה (כלל) בקר וצאן (פרט)" מרבים כעין הפרט, והכלל מרבה שור הבר שהוא בהמה, אך הוא רגיל בין החיות והוא כעין חיה. ואף שחיה בכלל בהמה, הכא ליכא למימר הכי דהא כתיב "בקר וצאן".

(ואין לומר שרבי אלעזר לא דורש בשום מקום פרט וכלל ופרט, אלא דורש שם רבוי ומיעוט, כמו שרבנן לא דורשים מיעוט ורבוי, דאי"כ היה על רבי אלעזר לחלוק במקומוות בכל מקום שדורשים כלל ופרט וכלל ומרבים כעין הפרט, וכלל מקום שרבנן דורשים כלל ופרט וכלל וכלל סובר ר"א שאם אפשר לא לדרוש את הכלל הראשון דורשים פרט וכלל ופרט. ואם א"א לא לדרוש את הכלל הראשון דורשים רבוי ומיעוט, שכך קיבל את המידות שהתורה נדרשת בהם. אי נמי אם רבי אלעזר לא היה דורש בעלמא פרט וכלל ופרט אלא מיעט וריבה ומיעט, גם כאן הוא היה דורש כך, ולא היה לומד מהמיעוט האחרון כראב"ע, ובהכרח שאין דרשה בתורה מיעט וריבה ומיעט אלא פרט וכלל ופרט).

ל"ה: הגמ' לומדת את דרשת פרט וכלל ופרט לפי רבנן שדורשים פרט וכלל ופרט לרבות כעין הפרט, מדאיתא בברייתא דכתיב "נתת הכסף בכל אשר תאוו נפשך (כלל) בבקר ובצאן וביין ובשכר (פרט) ובכל אשר תשאלך נפשך (כלל)", ולומדים שצריך כעין הפרט שהוא פרי היוצא מפרי דבהמה מתעברת וילדת וגיזדולי קרקע דבהמה גדלה מעשב מפרי, לרבות עופות, ולמעט גדים ומים ומלת. ור"א דורש פסוק זה בריבה ומיעט וריבה, ומרבה גם גדים וממעט רק מים ומלא.

בפרט וכלל ופרט הכלל מוסיף מה שדומה לפרט, ואי לאו הפרט היינו אומרים שהכלל נעשה מוסיף על הפרט.

ההבדל בין פרט וכלל ופרט לכלל ופרט וכלל הוא, שבכלל ופרט וכלל מרבים גם דבר שדומה בצד אחד לפרט, ובפרט וכלל ופרט מרבים רק מה שדומה בבי' צדדים, דמסתבר שבב' כללים מרבים יותר מכלל אחד. וי"מ שדברי הגמרא הללו הם למד' (עירוניו כ"ח), שבכלל ופרט וכלל הכלל בתרא [כולל הפרט שלפניו] הוא העיקר, דהוי כעין פרט וכלל, ולכן מרבים גם דבר הדומה בצד אחד לכלל, ולפי זה ה"ה פרט וכלל ופרט הפרט בתרא [מכלל הכלל שלפניו] הוא העיקר, דהוי כעין כלל ופרט. והכלל הראשון מרבה דבר הדומה לפרט בשני

צדדים, אבל למד' שהעיקר בכלל ופרט וכלל זה הכלל ופרט, ובפרט וכלל ופרט העיקר זה הפרט וכלל, יוצא הפוך.

הנ"מ בין פרט וכלל למיעוט ורבוי, שפרט וכלל מרבה עלים ולולבים, ומיעוט ורבוי מרבה לולבים ולא עלים קשים, אבל עלים רכים נתבאר לעיל שהם בכלל הרבוי.

כמה ביאורים בכללי הדרשות מדברי התוס'-

א' במידת ריבה ומיעט וריבה מרבים יותר מכלל ופרט וכלל, משום שבכלל ופרט הפרט הוא מפרש את הכלל, ונמצא שיש לנו רק פרט, והכלל שאחרייו מרבה כעין הפרט, אבל ריבה ומיעט אין המיעוט פירוש של הרבוי, אלא זה ממצע חלק ממה שנתרבה, [ולכן הרבוי האחרון מרבה יותר מהכלל האחרון], וממילא כשיש פרט וכלל, אם דורשים פרט וכלל הכלל מפרש את הפרט כיון שהוא אחריו, אבל אם דורשים מיעוט ורבוי את הרבוי פירוש של המיעוט, ולכן ממעטים קצת מהמיעוט למרות שיש אחריו רבוי.

ב' בכלל ופרט שהפרט מפרש את הכלל, הכלל נצרך שלא נדרוש בגז"ז או שבמה מצינו לרבות, וכן בפרט וכלל שהכלל מפרש את הפרט, הפרט נצרך שלא נלמד למעט.

ג' בריבה מיעט וריבה, אחרי המיעוט מרבים כעין המיעוט כמו שעושים בכלל ופרט וכלל, וממילא אם יש רבוי מיעוט ורבוי הרבוי האחרון מרבה כל דבר, והמיעוט ממעט דבר אחד, ואף שגם במיעט וריבה נממעטים רק דבר אחד, הרבוי הראשון באמת לא נצרך אלא הוא אורחיה דקרא.

ד' אין מידה בתורה מיעט וריבה ומיעט, (ואף למד' שדורש רבוי ומיעוט כאן הוא דורש פרט וכלל ופרט), ולא דמי לפרט וכלל ופרט, דשם לולא הפרט השני היינו מרבים הכל מהכלל, אבל אם נדרוש מיעט וריבה ומיעט, נלמד אותו דבר כמו מיעט וריבה, וא"כ המיעוט בתרא מיותר (ואין לומר שהוא אורחיה דקרא כמו כשיש רבוי בהתחלה, דשם אורחיה דקרא להתחיל כך).

התר מצטרף לאיסור וטעם כעיקר

נתבאר במתני' שלר"ע נזיר ששרה פתו בין ואכל מהם כזית חייב, ומבואר בברייתא (לקמן ל"ז.) שגם אם אין ביין בפני עצמו כזית, הפת שהיא התר מצטרפת ליין שהוא איסור, לחיוב את הנזיר. ולהלן יבואר מניין לומד ר"ע דין זה, והאם דין זה נאמר באיסורים נוספים, ומה סוברים שאר התנאים. עוד יבואר דין טעם כעיקר, לאסור דבר שנבלע בו טעם מדבר אסור, ומה הדין בתערובת איסור והתר כשאכל כזית מהאיסור בכדי אכילת פרס.

ל"ן. שיטות האמוראים-

לרבי אבהו בשם רבי יוחנן בכל איסורי תורה כגון אם אכל תצי זית בשר וחצי זית חֲלָב, אין התר מצטרף לאיסור, חוץ מנזיר שאם שרה פת ביין ואכל משניהם יחד כזית חייב, דכתיב ביה "משרת" לומר שהתר מצטרף לאיסור, (ומצטרף בין באכילה ובין בשתיה, ד"משרת" משמע פת ויין, וה"ה שאר איסורי נזיר כגון חרצן וזג, ולשיטת רבי אלעזר רק בשתיה, ד"משרת" משמע דווקא יין עם דבר אחר, והיכא דגלי גלי. ל"ח. ואף רבי יוחנן לא אמר כן אלא לשיטת ר"ע, אבל לרבנן לומדים ממשרת טעם כעיקר ולא התר מצטרף לאיסור –ל"ז.).

לזעירי גם באיסור "שואור בל תקטירו" התר מצטרף לאיסור לחייב אם הקטיר חצי זית שאור וחצי זית מצה, דכתיב "כל שאור וכל דבש לא תקטירו", וס"ל כרבי אלעזר דדריש "כל מחמצת לא תאכלו" לרבות כותח הבבלי ושיכר המדי (ופלוגי רבנן עליה), וא"כ ה"ה בחמוץ דכתיב "בַּחמצת לא תאכלו" התר מצטרף לאיסור. (ולאפוקי מאביי דס"ל שבהקטרה חייב אף בפחות מכזית).

אביי רוצה להוכיח שבכל התורה התר מצטרף לאיסור מהדיים דלהלן, ורב דימי דוחה את הראיות, ואביי עצמו חוזר בו ומודה שבכל התורה אין התר מצטרף לאיסור. עוד יבואר לחלק מה הדין בתערובת איסור והתר כשאכל כזית מהאיסור בכדי אכילת פרס. וכדלהלן.

דיני תערובת תרומה וחולין-

המקפה (תבשיל קפוי וסמיך כמו דייסא) של תרומה שמעורב בו לתבלין שום ושמן של חולין, ונגע טבול יום במקצתם, פסל את כולם, כיון שהעיקר כאן זה תרומה, וטבול יום פוסל תרומה. ואם המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה, לא פסל אלא מקום מגעו.

הגמרא שואלת למה מקום מגעו נפסל והרי התבלין בטל ברוב, דקסבר שמדאורייתא יש ביטול ברוב ודין דימוע שתרומה ביטלה רק באחד מנמאה ואחד זה דרבנן.

והגמרא מתרצת שהתבלין לא בטל כיון שזר לוקה אם אכל כזית, מפני שיש על זה ש תרומה, וממילא גם לגבי תרומה יש על זה שם תרומה, אך אין זה תמור כמו תרומה כדי לפסול את הכל. (ואין לומר דמיירי שהשום והשמן ניכרים, דאי"כ א"צ כזית לענין טומאה, דבתורת הכנים יש דרשה שאוכל מקבל טומאה בכל שהוא, ורק לענין לטמא אחרים צריך כביצה. ע"כ שיטת רש"י. ור"ת מבאר דמיירי כאן שהשום והשמן ניכרים, ואין ביטול ברוב כאשר המיעוט ניכר, (דאם אינם ניכרים, למד' ששייך בתרומה ביטול ברוב הכל מותר), וממילא אם העיקר הוא תרומה, מה שהשום והשמן נפסלו הטעם הוא מפני שהם כידות לטומאה, וידות אוכלים מעבירים את הטומאה, ומה שאוכל מקבל טומאה בכל שהוא זה דרבנן, והדרשה של התורת הכנים היא אסמכתא בעלמא,

ושאלת הגמרא שאין כאן כזית היא על השום, דשמן הוא משקה, ומשקה מטמא אף בפחות מרביעית, והשאלה היא שמשמע מהברייתא שהטומאה היא דאורייתא. ותשובת הגמרא שזר לוקה בכזית אין הכונה בזה שגם כאן יש מלקות, שהרי תרומת שום דרבנן, אלא הכונה שכיון שבתרומה דאורייתא יש מלקות בכזית, גם כאן יש לתרומה דרבנן חשיבות לומר שלא התבטל).

אמנם כיון שכאשר אוכלים את המקפה לא אוכלים כזית מהשום, א"כ בהכרח הכונה לכזית בצירוף המקפה, וא"כ משמע שהתר מצטרף לאיסור. (ואין לומר שהכונה שאם יאסוף מהמקפה את השום ויאכל ממנו כזית בפני עצמו יהיה חייב, דאין זה דך אכילתו, וממילא זה לא סיבה שהשום לא יתבטל אגב המקפה).

ולכן אומרת הגמרא שאם בכל התורה אין התר מצטרף לאיסור אין הכונה שזר לוקה בכזית ע"י התר מצטרף לאיסור, אלא כשאכל כזית מהאיסור בכדי אכילת פרס, והיינו שאם אכל ד' ביצים שזה פרס, ובתוך הד' ביצים יש כזית תרומה, לוקה, וכיון ששייך ללקות על השום, השום לא בטל. (ולר"ת צ"ל שזה סיבה שהשום יפסול את שאר המקפה). וקסבר **כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא** (לא רק לענין אם אכל את האיסור בפני עצמו, אלא גם כשהאיסור מעורב בהתר. אבל מצד טעם כעיקר סוברת הגמרא עקשיו שאינו חייב אא"כ אוכל כזית מהטעם בבת אחת, כגון שהבליע כזית יין בשני כזיתים פת ואכל הכל בבת אחת, וסברא הוא שלא יהיה הטעם תמור מהעיקר).

ל"ן: והא דבכותח הבבלי לרבנן אינו חייב על אכילתו באוכל כזית בכדי אכילת פרס (ולרבי אלעזר חייב ולשיטתו במקפה חייב משום שההתר מצטרף לאיסור, דדריש "כל", אבל רבנן דלא דרשי "כל" לא סוברים שהתר מצטרף לאיסור בחמץ). שאני התם שאם אוכלו בפני עצמו בטלה דעתו אצל כל אדם, (רש"י סובר שזה טעם לפטור, דאין זה דרך אכילה. והתוס' ססוברים שאם עשה כך חייב, אך לא מיירי בהכי כיון שאין הדרך לעשות כך). וע"י טיבול אין בו כזית בכדי אכילת פרס. וכן לגבי שיכר המדי, שאע"פ שדרך לשתות בעין, אין דרך לשתות ממנו כ"כ הרבה שיהיה בו שיעור איסור בכדי אכילת פרס.

מתי תולים לקולא בספק תערובת תרומה וחולין-

שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה ושתי מדוכות שיש בהם תבלין אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו אלו לאלו, שתיהן מותרות, **שאני אומר חולין לתוך חולין ותרומה לתוך תרומה נפלו.**

אביי רוצה להוכיח מזה שכזית בכדי אכילת פרס אינו דאורייתא, דאם זה דאורייתא למה תולים לקולא והרי אם התרומה נפלה לחולין ואכל מהחולין כזית תרומה בכדי אכילת פרס חייב מיתה.

רב דימי מיישב שהכא איירי בתבלין שתרומתו מדרבנן דחייב תרומה מדאורייתא נאמר בדגן תירוש ויצהר, ועל כן מקילים לומר שאני אומר וכו'.

וכן בחולין ותרומה בשתי קופות אומרים שאני אומר וכו', (ואף שכאן מדובר במיין במינו שאין כאן נותן טעם ומדאורייתא הוא בטל ברוב, אם התרומה דאורייתא דין הוא שחכמים יחמירו בו כמיין בשאינו מינו שאינו בטל ברוב). כמשום דאיירי בתרומה בזמן הזה דרבנן.

אבל אי נימא שהתר מצטרף לאיסור בכל התורה, מיירי שהחולין הם יותר מהתרומה שנפלה.

ל"ז: אביי (אחרי שקיבל את הביאורים הנ"ל) שואל **מנלן ללמוד מ"משרת" התר מצטרף לאיסור ולא טעם כעיקר**, שאם שרה ענבים ביין ויש במים טעם יין חייב, ונלמד מנזיר ק"ו לכלאי הכרם, דנזיר קל מפני שאין איסורו איסור עולם דסתם נזירות ל' יום, ואין איסורו איסור הנאה דהניא מערבים לנזיר ביין, ויש התר לאיסורו אפילו בימי הנזירות ע"י שאלה להכם, משא"כ כלאי הכרם, וכן לומדים לערלה שיש בה שתי חומרות יותר מנזיר' שאיסורו איסור הנאה, ומה שגדל בשנות הערלה אין התר לאיסורו, ואין איסורו איסור עולם כיון שאחרי ג' שנים הוא מותר. ור"ת מבאר שאיסורו איסור עולם, אבל יש התר לאיסורו והיינו בנטע רבעי ע"י פדיון, וי"מ שיש התר לאיסורו היינו שמותר לגרום לאיסור להיות, דמותר ליטוע אלן אע"פ שיהיה ערלה, ומותר לקבל נזירות, משא"כ כלאי הכרם.

הגמ' מיישבת דבאמת לרבנן לומדים ממשרת טעם כעיקר, ורבי אבהו איירי לשיטת רבי עקיבא. ואף שמדברי ר"ע במתני' שמחייב בשרה פיתו ביין ויש ביין כדי לצרף כזית חייב, ליכא ראייה להתר מצטרף לאיסור, דדילמא איירי ביש ביין עצמו שיעור כזית, וקמ"ל שהשיעור כזית ולא רביעית. אמנם בברייתא מבואר להדיא שלר"ע נזיר חייב כשאכל כזית מהפת והיין יחד, ומבואר דס"ל שהתר מצטרף לאיסור.

מהיכן לומר ר"ע דין טעם כעיקר-

הגמ' שואלת מנא ליה לר"ע טעם כעיקר, שהרי מ"יוכל משרת" לומד ר"ע שהתר מצטרף לאיסור, ומסתבר שאם ר"ע

לא סובר טעם כעיקר, עדיף ללמוד מ"משרת" טעם כעיקר ולא התר מצטטרף לאיסור.

מבשר בחלב ליכא למילף, שהרי בשר בחלב חידוש הוא שאינו חייב אלא ע"י בישול, ואילו השרום יחד כל יום לא נאסרו, (אבל מה ששני דברים מותרים נאסרים כשמתבשלים יחד אינו חידוש, דכהאי גוונא מצינו בכלאים).

ל"ז: אלא יליף מגיעולי עכו"ם, דכתיב "כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר", ובכלל זה קדירות הבלועים בין שאסור לניזרי ישראל להשתמש בהם בלי הגעלה, וקדירות אלו אין איסורם אלא ע"י טעם בעלמא, והיינו בקדירה בת יומה שאינו נותן טעם לפגם. ורבנן ס"ל דגיעולי עכו"ם חידוש הוא שהרי בכל התורה נותן טעם לפגם מותר, ואף בקדירה בת יומה א"א דלא פגמה פורתא, והיה לנו לומר שכמו שבפגם גדול התורה מתירה, ה"ה בפגם קטן.

ר"ע לא לומד התר מצטטרף לאיסור מנזיר לכל התורה, (אף שרבנן שלומדים משם שטעם כעיקר לומדים מזה לכל התורה), משום דנזיר וחסטאת הוו ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים. דכתיב בחטאת "כל אשר יגע בבשרה יקדש", וילפינן שכל דבר שבלע מהחטאת יקדש להיות כמותה, להאכל כדין החטאת לזכרי כהונה לפנים מן הקלעים יום ולילה, (וי"ג שייאלכו כחומר שבהם, וכגון שהשלמים נשחטו אתמול והחטאת נשחטה היום, שאת החטאת אפשר לאכול בלילה ואת השלמים אסור), ואם החטאת פסולה כפיגול ונותר גם מה שבלע מהחטאת אסור באכילה. וכיון שכבר למדנו טעם כעיקר מגיעולי עכו"ם, הפסוק בחטאת מלמד שהתר מצטטרף לאיסור.

ורבנן ס"ל שזניר וחסאת צריכי ואפשר ללמוד מהם לכל התורה (נזיר מקדשים לא ילפינן, ומנזיר לא ילפינן דחמיר איסוריה דאפי' חרצן אסור). ולר"ע אפשר ללמוד מנזיר לכל התורה, כדמצינו שלומדים מנזיר לכל התורה, וא"כ הוו ב' כתובים. ולרבנן חטאת זה דין התר מצטטרף לאיסור, ונזיר זה דין טעם כעיקר, ומנזיר לומדים לכל התורה. ולר"ע גם נזיר זה דין התר מצטטרף לאיסור וממילא הו ב' כתובים.

איסורי נזיר מצטרפים זה עם זה אפי' אכלם בזה אחר זה ובלבד שיהא בתוך כדי אכילת פרס, דכתיב "מכל אשר יעשה מגפן היין", אבל התר אינו מצטטרף לאיסור כגון חצי זית חרצן וחצי זית פת אלא בבת אחת. ור"ש דלית ליה צירוף כלומר שגם בלי צירוף מחייב ר"ש, דס"ל שזניר חייב מלקות בכל שהוא. לומד מפסוק זה שזניר אינו נעשה נזיר עד שיזיר מכולם. (ומ"משרת" לומד ר"ש טעם כעיקר, ואף דס"ל שרק קדירה בת יומה אסורה, מי"מ א"א ללמוד משם, דזה חידוש מה שפגם גדול אינה אסור ופגם קטן אסור. וי"מ שר"ש לומד מ"משרת" שאיסורי נזיר מצטרפים זה עם זה, דאף שחייב בכל שהוא י"ל שאינו חייב אלא כשהוא בעין, קמ"ל "משרת" שחייב גם כשהוא מעורב).

שיטת רבי אלעזר שרק בנזיר ורק במשקין התר מצטטרף לאיסור, הובאה לעיל ל"ו.

עשר דברים ששיעורם רביעית

ל"ח. רביעית יין לנזיר למשנה ראשונה.

ד' כוסות בפסח שיעורם רביעית.

השונה רביעית אסור להורות.

השונה רביעית ונכנס למקדש חייב מיתה.

רביעית דם שזה שיעור הנפש תלויה בו שיצאה משני מתים מטמאה באהל, דכתיב "ועל כל נפשות מת לא יבוא", ונפשות משמע שנים.

חלה תודה טעונה רביעית שמן, שמביאים ל' חלות מצות, י' חלות י' ריקיין וי' רבוכות, ולוקחים חצי לוג שמן, ונותנים חצי בחלות וברקיין, ואת החצי השני שהוא רביעית נותנים ברבוכות.

נזיר נותן רביעית שמן בחלות וברקינים שהוא מביא.

רביעית מים למצורע, דכתיב "וטבל אותם ואת הצפור החיה בדם הצפור השחווטה על המים החיים", והיינו רביעית מים חיים שדם הצפור ניכר בהם.

כמה משקין טמאים מצטרפים לרביעית לפסול כהן.

הוצאת כמה מיני משקין בשבת שיעורה רביעית.

שיעורי רביעית נוספים והטעם שלא נמנו בהנ"ל-

מים נטילת ידים לאחד או לשניים שיעורם רביעית. ודין זה לא נמנה לעיל משום דבפלוגתא לא קמיירי.

שיעור המים מן הכיור להשקאת סוטה חצי לוג, ולר"י רביעית. וגם דין זה לא נמנה לעיל משום דבפלוגתא לא קמיירי.

עביט של מי רגלים נותן לתוכו כל שהוא מים ומותר לו להתפלל שם, ולרבי זכאי רביעית. וגם דין זה לא נמנה לעיל משום דבפלוגתא לא קמיירי.

שיעור מקוה להטביל מחטים וצינוריות רביעית. ודין זה לא נמנה לעיל משום שביטלוהו רבנן והצריכו גם בהם מי סאה כמו באדם, וכו"מ במעין אפשר להטביל מחטים וצינוריות בכל שהוא, ולאדם גם במעין צריך מ' סאה.

המחלוקת בשיעור חיוב נזיר נתבארה לעיל ל"ד:.

חיוב מלקות בנזיר

ל"ח: כמה מלקות יש באיסורי נזיר- נזיר שאכל ענבים לחים ויבשים בהתראה אחת שהתרו בו אל תאכל ענבים, חייב על כל אחד בפני עצמו כיון שהם ב' שמות אפילו שהם מין אחד וטעם אחד, דכתיב "וענבים לחים ויבשים לא יאכל" והוה מצי למיכתב רק וענבים, והוי לחים ויבשים במשמע, ומזה לומדים לשאר איסורי נזיר לחייב פעמיים בשתי שמות אף בדבר שהוא מין אחד שטעמם שוה, כגון יין חדש וענבים. (ואף שהם ב' לאוין נפרדים, ד"מיין ושכיר יזיר" מתרגמינן "מחמר חדת ועתיק", וענבים נכתבו בנפרד, אי לאו "וענבים לחים ויבשים" הוא אמינא שרק אחרי שעברו ג' ימים שנשתנה טעמו חייב שתיים). ולכן מי שאכל ענבים לחים ויבשים וחרצנים וזגים כזית מכל אחד, וסחט אשכול ענבים ושתה, לוקה על כל אחת, וכן לוקה על בין הביינים.

לאביי אכל חרצן או זג לוקה שתיים משום איסורם המיוחד ומשום "כל היוצא מגפן היין", (ואם אכל חרצן וזג לוקה שלש). ולרבא אינו לוקה אלא אחת, דאין לוקין על לאו שבכללות.

הנזיר לוקה גם משום "לא יחל דברו".

נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת, ואם התרו בו כמה פעמים לוקה על כל פעם.

תגלחת בנזיר ומצורע ולוים, ואיסור הקפת

הראש והשחתת הזקן

נזיר בימי נזירותו אסור לגלח שערו, ואחרי נזירותו הוא מצווה לגלח את כל שערו, ונזיר שגילח סותר נזירותו מדרבנן (כמו שבטומאה סותר מדאורייתא). ולהלן יבואר באיזה אופן הנזיר (וכן מצורע ולוים) מקיים מצוות גילוח (האם דווקא בתער או גם בשאר דברים, ומנגלן שזה מתיר איסור הקפת הראש), ובאיזה אופן נזיר שגילח סותר נזירותו (כגון האם סותר כשגילח רק חלק מאורך השערה או חלק מהשערות או בדבר שאינו תער, והאם מותר לעשות דברים שעלולים להשיר את השיער), ובאיזה צורת תגלחת עוברים על איסור הקפת הראש והשחתת הזקן.

ל"ט. סתירת הנזירות ע"י תגלחת- סתם נזירות ל' יום.

גילח או שגילחוהו ליסטים סותר ל' יום, והיינו דבעינן שהגילוח בסוף הנזירות יהיה על גידול שיער של ל' יום כסתם נזירות, ועל כן אם גילחוהו בסוף הנזירות צריך למנות מחדש ל' יום, ואם גילחוהו באמצע הנזירות יתחיל למנות מחדש ל' יום, ואם נזירותו ס' יום וגילחוהו אחר ל' יום אינו סותר כלום כיון שבסוף הנזירות יהיה לו שיער שגדל ל' יום, ואם גילחוהו בסוף נזירות של ס' יום צריך למנות ל' יום.

הגמ' דנה אם השיער גדל בעיקרו ומה שנמצא סמוך לראש עולה למעלה, או שהוא גדל בסופו אבל סמוך לראש אינו זו ממקומו. ונ"מ אם גילחוהו ליסטים ושיירו בו כדי לכופף ראשו לעיקרו שזה השיעור שהשיער גדל בו ימים, ויש בו חשיבות, שאם הוא גדל בעיקרו הרי גילחו את שיער נזירותו שהקדישו ביום קבלת נזירותו, ומה שנשאר צמח אח"כ, וסותר כיון שלא נשאר לו מהשיער שהיה בזמן קבלת הנזירות, ואם הוא גדל בסופו נמצא שנשאר השיער שהקדיש בשיעור חשוב ואינו סותר כלום.

אין להוכיח ממה שכינה חיה נמצאת בעיקר השיער, שהשיער גדל למעלה, די"ל שמכח חיותה היא יורדת לעיקר השיער. ואין להוכיח ממה שכינה מתה נמצאת בראש השיער שהשיער גדל מעיקרו, די"ל שכיון שהיא מתה היא נשמטת לראש השיער. ואין להוכיח ממה שבבלורית הכושיים שמניחים בלורית בראשיהם לשם ע"ז סביב כל הראש (ואת השאר הם מגלחים). ועושים קליעה בשיער ובסופה עושים קשר, והקשר נשמע מעיקר השיער, די"ל שהוא נשמט ע"י שכיבתם.

הגמ' מוכיחה משיער צבוע שכשגדל אין צבע בעיקרו, דמעיקרו הוא גדל. וכן יש להוכיח ממה שכשצובעים צמר של בהמה, כשהוא גדל אין עיקרו צבוע.

ל"ט: ולפי זה הא דאיתא בברייתא שאם גילחוהו ליסטים ושיירו כדי לכופף ראשו לעיקרו אינו סותר, איירי בגילחוהו אחר מלאת -ביום ל', כיון שהיה לו גידול שיער של ל' יום שזה השיעור הראוי לתגלחת, וכרבי אליעזר דס"ל שאינו סותר אלא ז' בכדי

שיזה שלישי ושביעי, דעד אז אינו יכול לגלח תגלחת נזרו, (ואף שאין גידול שיער פחות מל' יום, יליף מתגלחת טומאה אם נטמא ביום ל', שא"צ להמתין אלא ז' ימים), שזהו השיעור הנצרך כדי שיגדל שיעור לכופף ראשו לעיקרו, הנצרך למצות גילוח. ואם השאירו בו כדי לכופף ראשו לעיקרו אינו סותר כלל, אמנם אם גילחוהו לפני יום מלאת, שלא היה לו גידול שיער ל' יום, סותר. ורבנן שסוברים שאם נטמאו ביום מלאת סותר ל' יום, גם אם גילחוהו סותר ל' יום, אא"כ השאירו בו מה שראוי לגדול בל' יום, אמנם אם גילחוהו ב' או ג' ימים אחר מלאת אינו סותר אלא שבעה, או דס"ל שבכתאי גוונא אינו סותר כלום, ומותר לו לשתות יין מיד אחרי שהביא קרבנותיו, דס"ל לרבנן שתגלחת אינה מעכבת (ודלא כרבי אליעזר דס"ל שתגלחת מעכבת), וטעון תגלחת למצוה אחרי המתנת ז' ימים.

ע"י מה אסור לנזיר לגלח- גילח בזוג או בתער חייב. ואם תלש ביד או מירט או סיפסף -תלש אפילו שערה אחת, ועקר אותה מעיקרה והשחית אותה מהשושד (כעין תער), לתנא דמתני' ולר' יאשיה חייב מלקות, דכתיב "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו" וזה בכלל "תער לא יעבור על ראשו", ואם לא עקרו לגמרי עובר בעשה. ולר' יונתן פטור אפילו בתלשו מעיקרו, וקרא לעבור עליו כשמגלח בתער בעשה ולא תעשה. ובברייתא אחרת יליף תלש או מירט או סיפסף מ"לא יעבור על ראשו", והא דכתיב "תער" ללמד על מצות תגלחת נזיר שתהיה בתער דאם אינו ענין לאיסור העברה שהרי גם בלי תער חייב, תנהו ענין למצות תגלחת של סוף נזירותו שאינה אלא בתער, (וא"א ללמוד ממצורע, לרבנן (לקמן מ:)) דס"ל שתגלחת מצורע לומדים מ"זקנו" וכדלהלן, דאין דנים קל -נזיר שמגלח רק שיער ראשו מחמור מצורע דכתיב ביה "גלח את כל שערו" להחמיר עליו). ולרבי לומדים שמצות תגלחת נזיר בתער מדכתיב "תער לא יעבור על ראשו עד מלאת", ולומדים מ"תער" לעבור עליו בב' לאוים, ורבי מודה לת"ק שאסור גם בתלש וכו'.

מ. שיעור הגילוח- נזיר שגילח אפי' גילח שערה אחת חייב אם התרו בו, ואם הותיר בכלות ימי נזירותו שמצוה עליו לגלח ראשו ב' שערות, לא קיים מצות תגלחת, ואינו סותר אלא בגילוח רוב הראש, ודינים אלו הם הלכה למשה מסיני, ואין בהם טעם, ומה שלוקה היינו דווקא בגילוח כעין תער שעוקר השיער ומשחיתו מעיקרו, אבל לסתור רובו הראש סותר אף שלא כעין תער אם לא שייר כדי לכופף ראשו לעיקרו. ולר"ש שתי שערות סותרות הנזירות.

ג' מצווים לגלח נזיר מצורע ולוים, ואם גילחו שלא בתער, כגון בסם, או ששיירו ב' שערות לא עשו כלום. נזיר נלמד מדכתיב "תער לא יעבור על ראשו" וכי"ל לויים נלמדים מדכתיב "והעבירו תער על כל בשרם".

הגמ' אומרת שא"א ללמוד דין תער במצורע (לר"א דלהלן שלא לומד מצורע מ"זקנו") מלויים, שכן טעונים תנופה בגופם דכתיב "והניף אהרן את הלויים תנופה", אבל במצורע רק הקרבן טעון תנופה ולא המצורע עצמו, וכן א"א ללמוד מנזיר, שכן קרבנו טעון לחם, אלא לומדים מצד השוה מלויים ונזיר.

מז: רבא מברניש מקשה שמצורע קרבנו בדלות שאם הוא עני הוא מביא ציפורים, משא"כ נזיר ולוים שאין בהם הבדל בין עשיר לעני, וא"כ גם לענין תער לא נחמיר במצורע.

איסור השחתת פאת הזקן בכהנים וישראלים, והמקור שמצורע מגלח בתער-

לרבנן המשחית זקנו אינו חייב אלא בתער. דכתיב במצות גילוח נזיר "והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו", והלא זקן בכלל כל שערו, ולמה יצא, לומר שמצורע כהן מותר לגלח זקנו בתער אף דכתיב לגבי כהנים "ופאת זקנם לא יגלחו", ולא אמרינן שאסור לו לגלח את הזקן, דאין עשה גדילוח דוחה לאו ההשחתת זקן הכהנים ועשה ד"קדושים יהיו", ו"כל שעריו" היינו מלבד הזקן, או דמייירי בנמרט זקנו, קמ"ל "זקנו" שיגלח גם זקנו, ואף שבעלמא אין עשה דוחה לא תעשה ועשה, הכא דחי, דהאי לאו ועשה אינו שוה בכל, דהשחתת זקן לא שייכת בנשים. (ואין לומר ש"זקנו" מלמד שאין איסור השחתת זקן, ודווקא בישראל, דקרא סתמא כתיב בין בכהנים בין בישראלים. עי"ל והוא עיקר דישראלים יליף מ"ראשו", דס"ל שהקפת כל הראש שמה הקפה). וכתנים לומדים גזירה שוה פאה מישראלים. וכיון ששם האיסור הוא דווקא בתער דכתיב "ולא תשחית את פאת זקנך", אבל אם גילחו במספרים פטור דליכא השחתת כיון שאינו נוטל השיער מעיקרו ושורשו, ואם ליקטו במלקט ורהיטני פטור אף שהם משחיתים את השיער מעיקרו, דכתיב "לא יגלחו" והם לא נחשבים גילוח כיון שאין רגילות לגלח בהם, ונמצא שצריך גילוח שיש בו השחתה שזה תער, ומכאן לומדים שמצורע צריך לגלח דווקא בתער, דאם יצא ידי חובה גילוח גם במלקט ורהיטני, גם בלי "זקנו" נדע שמותר למצורע לגלח, דאפילו נזיר שזה איסור דאפילו נזיר טהור נחשב קצת חוטא, ועוד דמנזיר טמא יליף, חייב לגלח כל ראשו, (אך קשה דא"א ללמוד מזה כהן מצורע, שכן ריבה בהם הכתוב מצוות יתירות, ועוד דמה

לנזיר שזה עשה משא"כ כהן שזה לא תעשה ועשה, ונראה שהגמרא סמכה בעיקר על השאלה הבאה. ואין לפרוץ כאן מה לנזיר שכן קרבנו טעון להם, כיון שלא באים ללמוד חומרא מנזיר אלא שמותר להעביר השיער בתער), ועוד שהרי לא כתוב תער בהדיא, וממילא נאמר שאין כוונת הפסוק להתיר תער, כדריש לקיש שלא אומרים עשה דוחה לא תעשה היכא שאפשר לקיים שניהם.

מ"א לרבי אליעזר אפילו המלקט זקנו במלקט ורהיטני חיוב. ולשיטתו איצטריך "זקנו" דמצורע לומר שזה דוחה לאו דהשחתת זקן, ואפילו בשאר משחיתים, לומדים שתגלחת מצורע בתער מדכתיב "ראשו" בניזר לומר שגם מצורע נזיר מגלח ראשו, ובלא פסוק העשה לא היה דוחה את הלאו, כיון שיש גם עשה ד"גדל פרע שער ראשו", (והפסוק לא מדבר בכל אדם, או משום דס"ל שהקפת כל הראש לא שמה הקפה, או משום שבכל אדם האיסור הוא רק לאו, ור"א לומד שעשה דוחה לא תעשה מ"גדילים תעשה לך" כדלהלן), ומה שנסאר בניזר בו מקיימים מצות גילוח במצורע, דאם אפילו ליקטו במלקט ורהיטני מקיים מצות גילוח, א"כ יהיה אסור לגלח בתער כדו"ל שאין עשה דוחה לא תעשה בדאפשר לקיים שניהם.

ורבנן לומדים מ"ראשו" שתגלחת מצורע אפילו שאינו נזיר דוחה לאו דהקפה ומגלחים את כל הראש כולל פאת הראש, דאי כתב "זקנו" הוא אמינא שהקפת כל הראש לאו שמה הקפה. (וגם מצורע נזיר מגלח למרות שיש בו ב' לאוין, ד"ראשו" מדבר בכל גוונא והיינו גם בניזר מצורע, ועוד דאין סברא לחלק בין לאו ועשה לשני לאוין ועשה.

מ"א: ואי כתב "ראשו" ולומדים שעשה דוחה לא תעשה, ושהקפת כל הראש שמה הקפה ולא רק כשנטול רק את פאות הראש (והגמרא כאן סוברת שדבר זה הוא מסביר וא"צ פסוק), אכתי לא ידעינן שמגלח בתער. והסוגיה ביבמות שאומרת שא"א ללמוד עד"לית בלאו השוה בכל מ"ראשו" סוברת שצריך פסוק ללמד שהקפת כל הראש שמה הקפה.

ורבי אליעזר לומד שעשה דוחה לא תעשה מדכתיב "לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך" והיינו מהסמיכות.

וכתבו התוס' שמבואר כאן שאיסור הקפת הראש הוא גם בלי תער, והיינו בדבר שהוא כעין תער, אמנם גם מספרים נחשבים כעין תער, וכן נהגו העולם כשמגלחים את התניוקות לשייר בצדעיהם הרבה שערות.

רב אחא בריה דרב איקא לומד דין רובו ככולו, ממה שהוצרכה התורה ללמד שאם שייר ב' שערות לא קיים מצות "ביום השביעי יגלחנו", ואף שפסוק זה נאמר בניזר טמא, כמו שלומדים נזיר טמא שמגלח בתער מנזיר טהור, לומדים נזיר טהור שאם שייר ב' שערות לא יצא ידי חובת גילוח מנזיר טמא.

מ"ב: אביי מסתפק בגילח ושייר ב' שערות, וחזר וגילח רק אותם אחרי שצמחו שאר שערותיו, אם יצא ידי חובת גילוח.

רבא מסתפק בשייר ב' שערות ונשרה אחת ואח"כ גילח אחת, אם יצא ידי חובת גילוח, אבל בגילח אחת ואח"כ נשרה אחת כבר יצא ידי חובה בראשונה כיון שכשבא לגלח היה שיעור. והגמרא פשוטת שאע"פ ששיער אין כאן מצות גילוח אין כאן.

גילוח בלא כוונה- מותר לנזיר לחפוף בנתר ובאדמה, או לפספס- מפריד שערותיו זו מזו, אף שדברים אלו לפעמים משוים שיער, אבל אסור לו לסרוק. הגמ' מעמידה את המשנה כר"ש דסבר דבר שאין מתכווין מותר, ומ"מ אסור לסרוק דהסרוק כוונתו להסיר נימין מדולדלות -שאינם מחוברות יפה ועומדות להתנתק. שיטת רבי ישמעאל שאסור לחוף באדמה מפני שהיא משירה שיער. הגמ' מסתפקת אם מותר לחוף באדמה שידועים שאינה משירה שיער, או שאסור גזירה משום אדמה שמשירה שיער.

מתי מתחייבים מלקות כמה פעמים

בשביל להתחייב מלקות כמה פעמים צריך שיעבור על האיסור כמה פעמים, ויתרו בו בכל פעם, ולענין טומאה יש מחלוקת האם מותר לנזיר וכהן להוסיף ולהטמא, כאשר אין בטומאה השניה תוספת על הראשונה, וכדלהלן.

נזיר שהיה שותה או מגלח או נטמא כל היום אינו חייב אלא אחת, אבל אם התרו בו כמה פעמים חייב על כל אחת ואחת.

מ"ב: ולענין טומאה בניזר שהוא כבר טמא, נחלקו רבה ורב יוסף (בדעת רב הונא)-

שיטת רבה שנזיר טמא שחזר ונטמא פטור. וכן איתא בברייתא שכהן גדול שהיה מת מונח על כתפו, ונגע באחד מז' קרובים או במת אחר פטור, דכתיב "ולא יחלל" יצא זה שהוא מחולל כבר. ויש גורסים שלומדים מ"להחלו", דלא יחלל לא נאמר לענין טומאה.

והא דתנן במתני' שאם אמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת, מייירי שלא בחיבורים, שכבר אינו נוגע במת הראשון, שיש כאן תוספת טומאה, שהרי אם אדם יגע בו כשהוא נוגע במת הוא טמא ז' ימים, ואם אדם יגע בו אחרי שכבר אינו נוגע במת אינו טמא אלא עד הערב. וטומאה בחיבורים של אדם הנוגע במת היא מדאורייתא, אבל באדם הנוגע באדם הנוגע במת אינו דאורייתא, ועל זה אמרו שלא אמרו טומאה בחיבורים אלא לטמא תרומה וקדשים, ולא לנזיר לסתור נזירותו ולהביא קרבן טומאה, ועושה פסח שלא יוכל לעשות פסח.

אמנם טמא הנכנס לאהל המת אף לרבה חייב שתיים אחד על הטומאה ואחד על הביאה, דכתיב "לא יטמא" וכתוב "על נפש מת לא יבוא" וחייב שתיים אם התרו בו משום "לא יטמא" ומשום "לא יבוא". ואיירי דווקא בנכנס לבית שיש שם מת ע"י שידה תיבה ומגדל, ובא תבירו ופתח את המעזיבה והוא סייע לו, דאי לאו הכי אינו חייב מלקות, או בנכנס כשהוא גוסס ויצאה נשמתו כשהוא שם, דהטומאה והביאה באים כאחד, אבל בנכנס לבית כדרכו, שאין הטומאה והביאה כאחד, שהרי הכניס את ידו או את אפו או את אצבע רגלו לפני שאר גופו ונטמא מיד דאהל המת נחשב מלא טומאה, ובכל מקרה הרי לא כל גופו נכנס בבת אחת אלא בתחילה נכנס מיעוטו ואח"כ כולו, לוקה על הטומאה ולא על הביאה.

לשיטת רב יוסף טמא שנטמא חייב שתיים, כדאמר רב הונא שנזיר הנמצא בבית הקברות ונגע בקרוב דנזיר מוזהר על הקרובים כמו כהן גדול, או במת אחר, חייב. וכן מבואר במתני' שנזיר שנטמא כמה פעמים חייב כמה פעמים אם התרו בו בכל פעם, (ולרבה מייירי שנגע במת השני אחרי שכבר אינו נוגע במת הראשון, וכנ"ל).

וכתבו התוס' שמבואר כאן שאסור לכהן טמא לחזור ולהטמא, דאף לרבה רק כשהוא נוגע במת אינו לוקה אם נוגע גם במת אחר.

האם מותר להטמא לגוסס

מ"ג. איתא בברייתא "להחלו" עד שעה שימות דמשמע שכבר נעשה הלל, רבי אומר "במותם" יטמא עד שימות.

לרבי יוחנן לכו"ע מותר להטמא לגוסס, ונחלקו במשמעות דורשין. ולריש לקיש ת"ק סובר שאסור להטמא אף לגוסס. הגמ' מבארת שאף לריש לקיש אין הגוסס מטמא, כדאיתא במתני' באהלות שאדם אינו מטמא עד שתצא נפשו, ואפילו מגויד (מלא פצעים) ואפילו גוסס, וכוונת ריש לקיש היא שאף גוסס מחללו.

וכתבו התוס' שהלכה כרבי יוחנן שמותר להטמא לגוסס. אמנם בה"ג גורס שהמחלוקת היא בין אביי לרבא, ולפ"ז הלכה כרבא שאסור לכהן להטמא לגוסס.

ת"ק לומד מ"במותם" שמותר לנזיר להטמא לזבים או למצורעים אפילו אם אינם קרובי, דכתיב "על כל נפשות מת לא יבוא", ובתורת כהנים איתא במותם לא יטמא אבל יושב הוא בהספד ובשורה. ורבי לומד דין זה מהמ"ד ד"במותם".

רבי לומד מ"להחלו" שנזיר מחולל אינו חייב אם נגע במת, ות"ק לומד דין זה מו' ד"להחלו".

טומאה לקרובים כשגוף המת אינו שלם

כהן הדיוט מותר לו להטמא לו' קרובים, דכתיב "אמור אל הכהנים וכו' לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו וכו' ". ולהלן יבואר מה הדין בזה כשגוף המת אינו שלם, כגון כשאין את כל האברים, או כשעבר זמן וכבר אין המת שלם.

מ"ג: לרב אסור לכהן הדיוט שמותר להטמא לקרובים (משא"כ כהן גדול ונזיר) להטמא לאביו אם נקטע ראשו, דכתיב "לאביו" – בזמן שהוא שלם, וס"ל כרבי יהושע וד' זקנים שאסרו על רבי יצחק להטמא לאביו לאחר ג' שנים.

ואמנם אם אביו הוא מת מצוה, כגון שהם הלכו בדרך ואין שם אנשים וחתכו שודדים את ראש אביו, מותר לבנו להטמא אף אם אינו שלם, דאפילו לאחרים מותר לו להטמא. ומת מצוה היינו כל שאין לו קוברים. וממילא אסור לכהן לטפל במת מצוה אם יש שם ישראל שיכול לטפל בו, ומה שמצינו (יבמות פ"ט) שמותר להטמא לאשתו קטנה, שכיון שהוא יורש אותה הקרובים לא מתעסקים בקבורתה, שם רבנן התירו, דבמקום שיש פנים וטעם לדבר יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה.

והא דאיתא בברייתא שלומדים מ"לה יטמא" שאינו נטמא לאחד מאבריה, וה"ה באביו, "אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה", אין הכוונה שמותר לכהן להטמא לאביו כשחסר ממנו עצם כשעורה, אלא הברייתא היא כשיטת רבי יהודה שאסור להטמא לאבר מן החי של אביו, אבל מותר להטמא לאבר מן המת של אביו אם כבר נטמא לשאר הגוף.

וכן הא דאיתא בברייתא שרבי אליעזר בן יעקב לומד מ"לה" שאסור להטמא לאבריה, והיינו כזית מן המת וכזית נצל (-ליחה שיוצאת מהגוף) ומלוא תרודד רקב (עפרורית ורקבון של גוף המת), אבל לשדרה וגולגולת ורוב בנין או לרוב מנין ממספר האברים, מותר להטמא, דכתיב "ואמרת אליהם", הוסיף הכתוב טומאה אחרת שמותר להטמא לה, ולומדים מאחותו לשאר קרובים. היינו נמי לשיטת רבי יהודה.

חילוקי דינים בין איסורי הנזיר

מ"ד: ג' דברים אסורים בניזר, טומאה, תגלחת, והיוצא מן הגפן, ולהלן יבוארו ההבדלים ביניהם.

סתירת הנזירות- טומאה ותגלחת סותרים הנזירות, והיוצא מן היין אינו סותר, דכתיב "והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו" טומאה סותרת ואין היוצא מן היין סותר. ומפסוק זה לומדים גם שלמרות שהטומאה סותרת את כל הנזירות וחייב קרבן, התגלחת אינה סותרת את כל הנזירות ואין חייב קרבן, ומ"מ סותרת ל' יום, דבעינן גידול שיער וליכא, וכיון שביין אין טעם זה ממילא אינו סותר כלל.

הותר מכללו- יוצא מן הגפן לא הותר מכללו אפילו במקום מצוה אם נשבע שישתא יין ואח"כ קיבל נזירות, דכתיב "מיין ושכר זייר" לאסור יין מצוה כיין הרשות, אבל טומאה הותרה במת מצוה דכתיב "לאביו ולאמו לא יטמא" אבל מיטמא הוא למת מצוה, ותגלחת הותרה במצורע דכתיב "ראשו" וכתוב "זקנו".

איסור על המגלח- גם המגלח את הנזיר לוקה, דכתיב "תער לא יעבור על ראשו" קרי ביה לא יעבור הוא ולא יעבור לאחר, אבל המטמא אינו לוקה דכתיב "וטמא ראש נזרו".

מ"ד: **סדר טהרת ותגלחת נזיר שנטמא**- נזיר שנטמא מזה שלישי ושביעי, ומגלח בשביעי, ומביא קרבנותיו בשמיני, דכתיב "ביום השביעי יגלחו וביום השמיני יקח לו שתי תורים". ואם גילח בשמיני, לרבי עקיבא מ"מ מביא קרבנותיו בשמיני, ושאל רבי טרפון למה מצורע שגילח בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי, וענה לו ר"ע שנזיר טהרתו תלויה בימים אחרי הזאת שלישי ושביעי, אבל מצורע תלוי בתגלחת ואינו מביא קרבן אלא אחרי הערב שמש. הגמ' דנה אם ר"ט קיבל את החילוק של ר"ע או לא, ומהא דתנן שאם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי ליכא ראייה, דדילמא איירי שטבל בשמיני.

כניסת טבול יום למחנה לויה-

טבול יום קודם הערב שמש אסור להכנס למחנה לויה, דכתיב "וכי יטהר הזב מזוובו וספר לו שבעת ימים וכבס בגדיו ורחץ במים חיים וטהר, וביום השמיני יקח לו שתי תורים ובא לפני ד' אל פתח אהל מועד וכו' ". ומשמע שקודם לכן אסור להכנס, אף שטבול יום דמת ודשרץ מותר להם להכנס.

י"א שמבואר מזה שטבול יום דזב דינו כזב שאין שוחטים וזורקים עליו, ואם טבל רק ביום השמיני צריכים להמתין ליום התשיעי.

אביי דוחה שהרי גם בניזר טמא כתוב "ביום השביעי יגלחנו וביום השמיני יביא שתי תורים או שני בני יונה אל הכהן אל פתח אהל מועד", ושם ודאי מותר לו להכנס גם ביום השביעי, שהרי מותר לטמא מת להכנס למחנה לויה, ואפילו להכניס מת עצמו מותר דכתיב "ויקח משה את עצמות יוסף עימו", עימו במחיצתו עימו במחנה לויה, ובהכרח ש"ביום השמיני" בא רק לומר זמן הבאת הקרבנות ולא שעד אז אסור לו להכנס, אלא באמת טבול יום דזב אין דינו כזב ושוחטים וזורקים עליו, ומ"מ אינו יכול להכנס כיון שהוא מחוסר כיפורים, דלכך קרא הכתוב למחנה לוויה "אהל מועד" לומר שאסור למחוסר כפרה להכנס לשם כמו שאסור להכנס לאהל מועד, דכתיב "טמא יהיה" לרבות טבול יום, "עוד טומאתו בו" לרבות מחוסר כפרה דזב שהוא חייב כרת אם נכנס למחנה שכניה, אבל נזיר יכול להכנס במחנה שכניה, דלא מיקרי מחוסר כיפורים אלא מי שטומאה יוצאת מגופו.

סדר התגלחת וקרבנות הנזיר

כתיב "וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו אל פתח אהל מועד. והקריב את קרבנו לד' כבש בן שנתו תמים אחד לעולה, וכבשה אחת בת שנתה תמימה, ואיל אחד תמים לשלמים. וסל חלות סולת מצות בלולות בשמן ורוקקי מצות משוחים בשמן ומנחתם ונסכיהם. והקריב הכהן לפני ד' ועשה את חטאתו ואת עולתו. ואת האיל יעשה זבח שלמים לד' על כל המצות, ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו. וגילה הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו, ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים. ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל וחלת מצה אחת מן הסל ורוקק מצה אחד, ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נזרו. והניף אותם הכהן תנופה לפני ד' קודש הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרוימה, ואחר ישתה הנזיר יין".

ולהלן יבואר סדר הבאת הקרבנות ודיניהם, וממתי הנזיר מותר להיטמא ולשתות יין.

מ"ה. על איזה קרבן מגלח- לרבי יהודה הנזיר בסיום נזירותו מביא חטאת עולה ושלמים, ושוחט את השלמים ומגלח עליהם, דכתיב "וגילח הנזיר פתח אהל מועד" והיינו שמגלח אחרי הקרבת השלמים, וממילא דין הוא שיקריבם בתחילה (וקשה א"כ למה הכתוב הקדים חטאת ועולה לשלמים), דאין לומר שמגלח בפתח אהל מועד, שהרי הוא דרך בזיון, (רבי יאשיה אומר אינו צריך למידרש מסברא, שהרי אמרה תורה "לא תעלה במעלות על מזבחי" ק"ו לדרך בזיון). (וקשה מה שיין לומר שלא צריך סברא אלא ק"ו. וי"ג שהכל מדברי ת"ק, והכונה דאי נימא שמסברא אין להוציא הפסוק ממשמעו, ת"ל "לא תעלה" וק"ו לדרך בזיון). רבי יצחק אומר אינו צריך, שהרי הוא אומר "ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש" מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה, והמגלח פתח אהל מועד מחוסר גם הבאה שהרי שלמים נאכלים בכל העיר, וצריך להביא את השיער לעיר. וי"א שרבי יצחק לומד מ"ולקח את שער ראש נזרו" שמגלח במקום שמבשל. (ורבי אליעזר דורש מהפסוק שאם פתח אהל מועד סגור אינו מגלח ואינו מגלח בפתח אהל מועד כיון שזה דרך בזיון. ור"ש שזורי לומד נזיר ולא נזירה שנזירה מגלחת במדינה במקום צנוע, שמא יתגרו בה פרחי כהונה, ובסוטה לא חוששים לזה כיון שאינה כוחלת ופוקסת אלא עומדת בניוול).

ולרבי אלעזר אינו מגלח אלא על החטאת. לפי שהחטאת קודמת בכל מקום לעולה ושלמים, ובדיעבד אם גילח על אחת משלשתם יצא.

אם הביא ג' קרבנות ולא פירש, כל אחת תקרב למה שהיא ראוויה, כשבה לחטאת כבש לעולה ואיל לשלמים.

מ"ה: שריפת השיער-

היה הנזיר נוטל את שיער ראש נזרו, ונותן עליו מן הרוטב, ושורפו תחת הדוד שהשלמים בו, דכתיב "אשר תחת זבח השלמים" -זבחו יהא תחתיו.

לרבנן רק נזיר טהור שגילח במקדש מניח את השיער תחת הדוד, מפני שנעשה כמצוותו, אבל אם גילח במדינה לא, מפני שהשיער מחוסר גם הבאה (כדדריש בגמרא), ומ"מ לומדים מפשטיה דקרא לגלח בירושלים, וכן בתגלחת טומאה לא היה עושה כן לשלח תחת הדוד של אשם נזיר טמא וחטאת העוף, דלא תלה הכתוב נתינת השיער תחת הדוד אלא בטהור. ולר"מ אף בנזיר טמא היה משלח תחת הדוד, אא"כ גילח במדינה שאז היה שערו נקבר וצ"ב מנלן ששערו נקבר. ולרבי יהודה טהור משלח אף במדינה וטמא אינו משלח אף במקדש.

משלח את השיער תחת הדוד של שלמים, ואם שילח תחת הדוד של חטאת, או אשם (בנזיר טמא), יצא, דכתיב "זבח" לרבות חטאת ואשם, (מדלא כתיב מרוטב השלמים).

מבשל את השלמים או שולקם -בישול יותר מדאי.

הכהן נוטל זרוע בשלה מן האיל, וחלת מצה אחת מן הסל, ורוקק מצה אחד, ונותן על כפי הנזיר ומניפם.

מ"ו. מתי מותר לנזיר לשתות יין ולהטמא למתים- לתנא דמתני' אחר שעשה המעשים הנ"ל מותר לו לשתות יין ולהטמא למתים, ולכאורה ס"ל כר"א דלהלן. ולר"ש מותר אחרי שנזרק עליו אחד מן הדמים.

ובברייתא איתא שלרבי אליעזר מותר לנזיר לשתות יין רק אחר המעשים כולם, דכתיב "ואחר ישתה הנזיר יין". ולחכמים גם מעשה יחידי -אחד מן הדמים מתיר, דכתיב הכא "ואחר ישתה הנזיר יין" וכתיב התם "אחר התגלחו את נזרו" כמו ששם זה מעשה יחידי ה"ה הכא, ותגלחת אינה מעכבת.

לרב תנופה מעכבת מלשות יין, ללישנא קמא היינו לרבי אליעזר, וקמ"ל אף שלענין כפרה תנופה היא שיירי מצוה ואינה מעכבת, מ"מ כאן היא מעכבת, אבל לרבנן אם תגלחת שהיא בגוף הנזיר אינה מעכבת, כ"ש תנופה. והא דתניא "וזאת תורת הנזיר" בין יש לו כפים בין אין לו כפים, היינו שגם הוא צריך תנופה. וללישנא בתרא כוונת רב שאף לרבנן התנופה מעכבת.

מ"ז: נזיר ממורט לב"ש א"צ להעביר תער על ראשו, ולב"ה צריך להעביר תער על ראשו. לרב פדת ורבינא כוונת ב"ש שאין לו תקנה דאם העביר תער על ראשו לא עשה כלום, ולר"א שתגלחת מעכבת אסור בין לעולם, ולרבנן שתגלחת אינה מעכבת לא קיים מצות תגלחת, ולב"ה מעביר תער אף שאין לו שיער ולר"א מותר בשתית יין ולרבנן קיים המצוה. ולרבי אבינא לב"ה צריך להעביר ואין לו תקנה דכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו, ולב"ש מעביר אף שאין לו שיער.

מצורע שאין לו בהן יד ורגל של ימין לרבי אליעזר אין לו טהרה עולמית דבעינן קרא כדכתיב. ולר"ש יניח מיהדם על מקום הבהון, ולחכמים מניח על של שמאל.

נפסל אחד הקרבנות שנשפך דמו או יצא או נטמא, או שהקריב קרבן אחד שלא לשמה דחטאת פסולה ועולה ושלמים כשרים אך לא עלו לבעלים לשם חובה, וגילח, ואח"כ הביא שאר קרבנותיו, תגלחתו פסולה שכיון שגילח לפני שזרק אחד מן הדמים בהכשר הוי כגילחתו ליסטים לאחר מלאת שרל"א סותר ז' ולרבנן סותר ל', ואף בעולה ושלמים שנזבחו שלא לשמה לא עלתה לו תגלחת, דהוי כנזיר שגילח על עולה ושלמי נדבה, וזבחו"ש שהקריב אחרי התגלחת הפסולה לא עלו לו זכיון שהקריבם בזמן שאינו ראוי לתגלחת, יש להחשיבם כאילו הקריבם לפני מלאת. ולר"ש רק אותו זבח שנזבח שלא לשמה לא עלה לשם חובה וצריך להביא אחר במקומו, אבל שאר זבחים עלו, ותגלחתו כשרה, דקסבר נזיר שגילח על שלמי נדבה יצא, דכתיב "ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים" ולא כתיב על שלמיו. ואם גילח אחרי הבאת ג' קרבנותיו ונמצא אחד מהם כשר תגלחתו כשרה לכר"ע, ויביא שאר זבחים.

מ"ז: נטמא אחר זריקת אחד מן הדמים לרבי אליעזר סותר הכל, והיינו כל הקרבנות שהביא קודם, דס"ל שאינו יכול לשתות יין ולגלח אלא אחר כל המעשים, וכיון שנטמא לפני שהקריב כולם הוי כנטמא לפני הקרבת הקרבנות, ואינו ראוי לתגלחת כל היום, וכאילו הקריבם תוך מלאת בימים שאינו ראוי לתגלחת, אבל אינו סותר את הנזירות, דהא ס"ל לר"א שאם נטמא אחר מלאת אינו סותר אלא שבעה. ולחכמים יביא שאר קרבנותיו והיינו לכשיטהר, וא"צ לחזור ולהביא את הזבח שהביא, דס"ל שמוותר לשתות יין ולגלח אחר מעשה יחידי, וא"כ קודם שנטמא הוא ראוי לגלח, ולמה יסתור אותו, אבל מה שהקריב אח"כ סותר, דהתורה הקפידה שיביא קרבנותיו בטהרה.

כהן גדול

אסור לנזיר להטמא למת, ואפילו לשבעה קרובים שמותר לכהן הדיוט להטמא אסור לנזיר, כדין כהן גדול, ונזיר שנטמא למת הרי הוא סותר את הנזירות, וצריך תואה ביום השלישי וביום השביעי להטהר מטומאתו, ואח"כ מגלח שערו, ומביא ב' צפורים לחטאת ולעולה, וכבש לאשם, וחוזר למנות נזירותו מתחילה.

פרק זה עוסק בדיני טומאה, דיני טומאת נזיר וכהן גדול למת מצוה, על אלו טומאות נזיר מגלח (שיש אופנים שהנזיר נטמא טומאת מת אבל אינו מגלח), ואגב זה מבארת הגמרא הרבה מדיני טומאה, כגון טומאת נצל ורקב, באיזה אופן ניצוק היו חיבור לטומאה, מהו השיעור שמת מטמא ובאיזה אופן מצרפים שיעור טומאה משני מתים, מה מטמא רק כבוע ובמשא ומה מטמא גם באהל, טומאת ארץ העמים, ומה הדין בנזיר שנעשה מצורע או שנטמא בטומאת זב, ועוד מדיני טומאה.

טומאת נזיר וכהן גדול למת מצוה ולקרובים ולשאר טומאות

כהן גדול ונזיר אסור להם להטמא לקרובים, אבל למת מצוה מותר להם להטמא. ובכלל כהן גדול כהן משוח בשמן המשחה, מרובה בגדים, משוח שעבר, סגן, משוח מלחמה. ולהלן יבואר מה הדין כשנים מהנ"ל מצאו מת מצוה, מי טומאתו קלה יותר ועדיף שהוא ייטמא למת מצוה, והאם מותר לנזיר וכהן גדול להטמא לשאר טומאות.

אסור לכהן גדול ונזיר להטמא לקרובים, אבל למת מצוה מותר. ואם שניהם יחד מצאו מת מצוה, לרבי אליעזר הכהן גדול יטמא, שהרי אינו מביא קרבן על טומאתו, משא"כ נזיר, ולחכמים הנזיר יטמא, מפני שאין קדושתו קדושת עולם ואפילו נזיר עולם מ"מ סתם נזירות ל' יום, משא"כ כהן גדול.

מ"ז: ואם מצאו מת מצוה משוח בשמן המשחה ומרובה בגדים והיינו אחר שגזנ יאשיהו את שמן המשחה, והיו ממלאים ידי הכהן גדול ע"י ח' בגדים, והנדון כאן הוא באותו דור הכהן שנמשח גלה ומינו אחר תחתיו ע"י רבוי בגדים, והוא שימש כמה שנים, (דבכהאי גוונא הראשון לא חוזר לעבודתו, דאי מיירי שאירע קרי בכה"ג שנמשח ומינו אחר תחתיו, הוה ליה למימר שהמשוח ראוי לעבודה והמרובה בגדים לא. ומיירי שמצואתו ביוה"כ עצמו, (דאחר יוה"כ המרובה בגדים נעשה כהן שעבר), ואף שאין קבורת מת מצוה דוחה יו"ט או שבת או יוה"כ, מיירי לענין לטלטלו מחמה לצל. ולא יכלו לעשות שמן אחר דכתיב "שמן משחת קודש יהיה יַיִ לִי לדורותיכם", והרבה ניסים נעשו בו, שמתחילה לא היה אלא י"ב לוג ובו נמשח המשכן וכל כליו ואהרן ובניו כל ז' ימי המלוואים, ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים, וכולו קיים לעתיד לבא), יטמא המרובה בגדים, כדמצינו שאינו מביא פר הבא על כל המצוות אם הורה לעצמו וטעה בהוראתו, דכתיב "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת האם והביא פר וכו' ", אלא מביא כשבה או שעירה, והמשוח מביא. ואין הכונה שפר העלם דבר של ציבור צריך להביאו דווקא כהן משוח. דאף כה"ג יכול להקריבו.

ואם משוח שעבר ומרובה בגדים מצאו מת מצוה, יטמא המשוח שעבר, לפי שאינו בר עבודה. וה"ה במשוח ומשוח שעבר, או במרובה בגדים ומרובה בגדים שעבר. ומיירי כגון שיש כאן כהן גדול משוח, ואירע בו קרי ומשוחו אחר תחתיו ועבד יוה"כ אחד, וחזר המשוח הראשון לעבודתו ועבד כמה שנים, והמשוח השני עבר, וביתיים נגזו שמן המשחה, והמשוח ראשון שחזר לעבודתו גלה עם יכניה ומינו אחר תחתיו מרובה בגדים, דהמשוח שעבר אינו מתמנה תחתיו כל ימי חייו של הראשון אף שהראשון גלה, משום איבה. ולהכי ליכא למימר שמת המשוח, דא"כ המשוח שעבר יתמנה תחתיו.

ואם משוח שעבר מחמת קרי ומשוח שעבר מחמת מום, יטמא משוח שעבר, לפי שאינו בר עבודה. וה"ה במשוח ומשוח שעבר, או במרובה בגדים ומרובה בגדים שעבר. ומיירי כגון שיש כאן כהן גדול משוח, ואירע בו קרי ומשוחו אחר תחתיו ועבד יוה"כ אחד, וחזר המשוח הראשון לעבודתו ועבד כמה שנים, והמשוח השני עבר, וביתיים נגזו שמן המשחה, והמשוח ראשון שחזר לעבודתו גלה עם יכניה ומינו אחר תחתיו מרובה בגדים, דהמשוח שעבר אינו מתמנה תחתיו כל ימי חייו של הראשון אף שהראשון גלה, משום איבה. ולהכי ליכא למימר שמת המשוח, דא"כ המשוח שעבר יתמנה תחתיו.

ואם משוח שעבר מחמת קרי ומשוח שעבר מחמת מום

מצאו מת מצוה, יטמא המשוח שעבר מחמת מום, שהרי לא יחזור לעבודה, ואף במום עובר, מ"מ זה שעבר מחמת קרי חוזר לעבודתו למחרת, וזה שעבר מחמת מום חוזר רק כשיתרפא מומו.

ואם משוח מלחמה וסגן מצאו מת מצוה, יטמא המשוח מלחמה, משום שאינו ראוי לעבודה, ולא יטמא הסגן מפני שהוא צריך להיות מוכן לעבודה אם הכהן גדול נפסל. ומ"מ לענין להחיותו עדיף משוח מלחמה, משום שרבים תלויים בו. (עוד יש חילוק ביניהם שמשוח מלחמה לובש ח' בגדים, וסגן עובד בד' בגדים (אא"כ הוא עובד ביוה"כ במקום הכהן גדול), וכן משוח מלחמה לא פורע ולא פורם ומצווה על הבתולה ואסור באלמנה).

המקור שמותר לכהן גדול להטמא למת מצוה הוא מדכתיב "על כל נפשות מת לא יבוא, לאביו" דבא לומר שרק לקרובים אסור ולמת מצוה מותר. ונזיר ילפינן מדכתיב "לאביו ולאמו" לא יטמא, ומשמע שלמת מצוה מותר. וא"א ללמוד נזיר מכהן גדול, מפני שנזיר חמור בכך שמביא קרבן על טומאתו.

מ"ח. מותר לנזיר ולכהן גדול להטמא לנגע או זיבה של קרוביו. וכן מותר לנזיר להטמא לנבלת בהמה.

כהן הדיוט מותר להטמא לאחיו מאביו, ואסור להטמא לאחיו מאמו.

מ"ח: ההולך לשחוט פסחו או למול בנו ושמע שמת לו מת מקרוביו, לא יטמא, דלא אתי עשה דטומאה שאין בה כרת ודחי עשה דפסח ומילה שיש בהם כרת, אבל למת מצוה יטמא, דכתיב "ולאחותיו" -לאחותו אינו נטמא אבל הוא נטמא למת מצוה.

כהן גדול שהוא נזיר מותר לו להטמא למת מצוה.

מ"ט. צריך פסוק לאסור כהן גדול להטמא לאביו ואמו, וא"א ללמוד אחד מהשני, דאביו אינו אלא חזקה בעלמא דרוב בעילות אחר הבעל משא"כ אמו, ואמו אינו מתייחס אחריה ממשא"כ אביו, דכתיב "למשפחותם לבית אבותם".

מ"ט: אסור לכהן גדול להטמא לרביעית דם של שני מתים, דכתיב "על כל נפשות מת לא יבוא".

על אלו טומאות הנזיר מגלח, ועוד מדיני טומאה

נזיר שנטמא למת סותר נזירותו ומגלח ומביא קרבנות וחוזר לנזירותו. ולהלן יבואר באיזה טומאת מת לא נאמרו הדינים הנ"ל, ועוד מדיני טומאה.

הנזיר מגלח על טומאת מת (ואפי' אין עליו כזית בשר, או נפל שלא נתקשרו אבריו בגידים ואבר מאותו נפל אינו מטמא באהל, דלא מיקרי אבר אלא עצם בשר וגידים, אבל על כל המת מגלח אע"פ שאין בו גידים, או לרוב בנינו ומנינו שאין בהם רובע

עצמות ואין אבר שלם, ואם אין רוב בנין ומנין מגלח רק על חצי קב), או על כזית מן המת, ועל כזית נצל -מוהל, ועל מלא תרווד רקב ר-קבון ועפרורית, על השדרה ועל הגולגולת אף אם הם ללא בשר כלל, (והגמרא (נ"ב) מסתפקת אם הכונה לשדרה וגולגולת יחד או לכל אחד בפני עצמו), ועל אבר מן המת או מן החי שיש עליו בשר כראוי בשיעור שיוכל האבר להתרפא ולהתיקם אם היה מחובר לאדם חי, אף אם אין בו כזית בשר, ועל חצי קב עצמות (אף אם אקמח אקמוחי -נטחן דק כקמח או כעפר, שאינו מטמא משום עצם כשעורה.נ"ג);, והחצי קב עצמות באו מרוב מניינו או מרוב בניינו, וכגון שנשתברו רוב העצמות ובחצי קב יש מעט מכל עצם, והיינו מרוב מניינו, ורוב בניינו היינו שני שוקיים וירך אחד או איפכא, ואף שגם רובע קב מטמא באהל אם באו מרוב מניינו או רוב בניינו, הלכה היא בניזיר שאינו מגלח אלא על חצי קב, ועל חצי לוג דם שאע"פ שרביעית מטמאה באהל, הלכה שאין הנזיר מגלח אלא על חצי לוג. (ולהלן נ"ג. יש שיטות נוספות בשיעור העצמות והדם המטמאים). ובאלו טמא להם כמגע ובמשא ובאהל, ומגלח גם על עצם כשעורה אם נגע בה או נבשאה, ולא באהל. ולא בגלל מגלח, ומזה שלישי ושביעי, וסותר ימי נזירותו דכתיב "והימים הראשונים יפלו", ומתחיל למנות נזירותו טהרה רק אחר שנטהר.

הגמ' מבארת הידנים הנ"ל, ומביאה הרבה מדיני טומאה בתוך הדברים וכדלהלן.

ת"ר אחר פטירתו של ר"מ אמר להם רבי יהודה לתלמידיו אל יכנסו תלמידי ר"מ לכאן מפני שקנתרנים הם ואינם באים ללמוד תורה אלא לקפחני בהלכות, וכו'.

ג. איזהו נצל- בשר המת שנימוח ואח"כ קרש, או מוהל שהרתיחו באור והעלה רתיחות, הוי נצל, אע"פ שאין יודעים אם הוא מוהל הבשר, וכזית מטמא באהל, אבל אם לא קרש שמא הוא מכיחו וניעו, וכן בהרתיח והעלה רתיחות ודאי זה מוהל הבא מהמת, אבל בלא הרתיח זה כיהו וניעו.

הגמ' מסתפקת אם **נצל דבהמה** שנורק כזית מן הבהמה ונימוח מטמא במגע ומשא או לא, ואין הנדון לגבי נזיר, למ"ד שבשר נבילה מטמא טומאה חמורה -טומאת נבילה לטמא אדם במגע ובמשא עד שיפסל מאכילת כלב. (אבל למ"ד עד שלא יהיה ראוי לגר אין בזה נ"מ, שכבר אינו ראוי לגר, וכתיב 'לגר אשר בשעריך' הראויה לגר קרויה נבילה לטמא במגע ובמשא. וטומאה קלה -שאר אוכלין טמאים שכביצה מהם מטמא אוכלין ומשקין, לכו"ע מטמא עד שלא יהיה ראוי לכלב).

נבלת עוף טהור שהמחוה לשומן באור, עדיין היא בטומאתה, דדרך להמחות שומן באור, אבל אם המחווה בחמה אינה מטמאה, כיון שהשמש ממחה את השומן רק אחרי שהסריח ואינו ראוי לאכילת אדם, והוה עפר ואינו ראוי אף לכלב.

ג: חיבור ניצוק לענין טומאה-

במשקין- משקה טהור שניצוק לתוך משקין טמאים, נשאר המשקה שלמעלה בטהרתו ואין הניצוק חיבור, חוץ מדבש הזיפים -שמזיפיים אותו, שהוא עב מאד ומוסיפים בו מים ואינם ניכרים, ולרשב"ל נקרא כך על שם מקומו, והצפיחית -שרודה אותו מהכוורת שהוא מעורב בשעוה, ובערוך פירש עיסה המטונגת בדבש, ובאלו ניצוק טמא, שכיון שהוא עבה מאד חשיב אוכל, ובאלו התחתון והעליון מחוברים יחד. ולב"ש אף מקפה של גריסים שנכתשו בריחים של גרוסות, ושל פול שלמים, ועושה מהם תבשיל, מפני שהיא חוזרת לאחוריה שכשמסיים לשפוך העמוד חוזר לאחוריו, מתוך שהוא עב ואית ביה רירי, וחשיב אוכל והוי חיבור.

באוכלים- רמי בר חמא מסתפק אם ניצוק הוי חיבור באוכלים כגון שהמחה שומן ועידרו לתוך אוכלין טמאים, (אם הטעם בהנ"ל משום דסמיכיין וא"כ ה"ה שאר אוכלין, או משום רירי - שהם חוזרים לאחוריהם. והספק הוא לת"ק, אבל לב"ש הטעם משום רירי). והא דתנן שכזית חלב שלם שהתיכו טמא כדמעיקרא, דעדיין נחשב שכולו יחד ויש בו כזית, (ומפורר מעיקרא, שכשהוא מפורר הנוגע במקצתו טהור, וה"ה בנוגע בכולו למאן דלית ליה נוגע וחוזר ונוגע, אע"פ שהתיכו באור ונעשה הכל חתיכה אחת טהור, מפני שחיבור אדם אינו חיבור. ואף שרביעית דם הבאה משני מתים יש מ"ד שמתמאה, וכן שני חצאי זיתים משני מתים, היינו דווקא לענין אהל, לפי שראוי להאהיל על שני החצאים יחד, אבל בנגיעה אינו מטמא), י"ל דאינו משום חיבור ניצוק דבלאו הכי הרי ודאי נפרדה לפחות טיפה אחת ממקום חיבורה מחמת ההתכה, ואין כאן כזית ללא חיבור ניצוק, אלא כשעלה לפי הכלי בבת אחת וקרש שם, אבל אם חזר ונפל למקומו צריך להגיע לניצוק חיבור כיון שאינו נופל בבת אחת אלא דרך ניצוק, שאין כח האש מסייעת לו ליפול כמו שמסייעת לו לעלות.

שיעור מלא תרווד לר"מ היינו מעיקר האצבעות ולמעלה, ולחכמים מלוא חפניו. רבי יוחנן סובר כרבנן, ולחזקיה שיעורו כמלוא פיסת היד, והיינו כר"מ, ומלוא פיסת היד ומלוא קשרי אצבעותיו ולמעלה חד שיעורא הוא, או שאין

כוונת ר"מ מקשרי אצבעותיו עד סוף אצבעותיו, אלא מקשרי אצבעותיו עד הזרוע.

דיני טומאת רקב

עפרורית שנשארה מגוף המת לאחר שהרקיב גופו, מטמאה בשיעור מלוא תרווד כדיני טומאת מת, ודין זה הוא חידוש מהלכה למשה מסיני, ולהלן יבואר באיזה אופנים אין טומאת רקב, כגון היכא שמעורב ברקב דברים נוספים.

נ"א אין טומאת רקב בכמלוא תרווד שטממאה באהל נזיר מגלח עליה, אלא בנקבר ערום בארון שיש או ע"ג רצפת אבנים שאינה נשחקת, דאין להסתפק שמא יש כאן עפר נוסף, אבל הנקבר בכסותו, או בארון עץ, או ע"ג רצפת לבנים שנוחות להשחק מאליהם, אין לו טומאת רקב אף אם יש כאן ד' או ה' תרוודים, דאם נתערב עימו דבר אחר בתחילתו אינו מטמא.

לעולא אין דין רקב אלא לבא מן הבשר גידים ועצמות יחד, ואם יש עצם בבשר ודאי יש גם גידים, אא"כ הוא ולד שלא נתקשרו העצמות בגידים.

ב' מתים שנקברו יחד אין להם דין רקב, ואם נקברו כל אחד בפני עצמו ונצטרפו אח"כ ויש בזה כמלוא תרווד לפי שאכלם עש, יש להם דין רקב.

אם קבר עם המת את שערו הגזוז אין לו דין רקב, וחזקיה מסתפק בנקבר עם שיער העומד ליגזז.

כל אברי המת מטמאים, חוץ משיניים שיער וצפון שנתלשו שהם טהורים אף מדרבנן, ובשעת חיבורם כולם טמאים ואם נגע בהם או האהיל עליהם, הרי הוא כנוגע או מאהיל על המת, דהווי יד לטומאת המת. וחזקיה מסתפק בעומד ליגזז, האם כגוזז דמי, או שכיון שעכשיו הם מחוברים מטמאים.

רבי ירמיה מסתפק אם **רקב הבא מן העקב** טמא כשנורק אבר אחד הרגל, או דווקא מכל המת שבזה ודאי מצטרף רקב העקב לרקב של שאר הגוף, והספק הוא דווקא בעקב אם נאמרה בו ההלכה של רקב, כיון שיש בו עובי בשר שאין בו חיות, ועי"ז הוא ממהר להרקיב. ותיקו.

עוד מסתפק רבי ירמיה אם **אשה שיש לה עובר** יש לה רקב, דעובר ירך אמו והווי כגופה, או לא שכיון שהוא עומד לצאת לא הוי כגופה. ואת"ל שיש לה רקב, יש להסתפק מה הדין כשיש שכבת זרע במעיה, האם כיון שעדיין לא נוצר ולד הוי כגופה כיון שאין סופו לצאת ממנה, או שכיון שהשכבת זרע באה מבחוץ אינה כגופה.

נ"א: הגמ' מסתפקת אם **פסולת המעיים מבטל דין רקב** כיון דאתי מעלמא, או לא כיון שהאוכל הוא חיותה.

עוד מסתפקת הגמרא אם העור או כיחו וניעו מבטלים דין רקב, ואם נאמר שהם מבטלים דין רקב, א"כ אין רקב אלא כששתה מי דקלים מיוחדים שנמצאים במתא מוחסיא, שהכוס הראשונה מרפה והשניה משלשלת והשלישית יוצאת כפי שנכנסה ומנקה את הגוף ביותר, וסכו אותו בסם להשיר השיער, ושלקו אותו במי טבריה להסיר עורו, ועשו זאת לפני הסיכה בסם, דאי לא הכי כיון שהשיער מחובר לבשר ולא לעור נשארו שורשי השערות שבמקום העור.

מת שטחנו אין לו רקב דדהלכה נאמרה ברקב ולא בעפרורית הנעשית ע"י טחינה. והגמ' מסתפקת בחזר והרקיב, אם יש לו רקב כיון שיש כאן בשר וגידים ועצמות, או לא דבעינן שיהיה כברייתו בשעה שמרקיב.

מת שחסר ממנו אין לו רקב (ולא תפוסה לענין הדין שנתבאר לקמן ס"ד: שהמוצא מת בדרך כדרכו נוטלו עם תפוסתו, והיינו כל העפר התיחוח גו' אצבעות מרקעק בתולה, ולא שכונת קברות לענין הדין שנתבאר לקמן שם שאם מצא ג' מתים, אם יש בין אחד לשני בין ד' אמות לשמונה הרי זה שכונת קברות, ובודק משם והלאה שמא יש שם בית קברות, ואם מצא שנים שלמים ואחד חסר אין זו שכונת קברות. וצ"ב למה כשאחד חסר לא חוששים שזה בית הקברות, ואם זה הלכה למשה מסיני ניהא). והא דתנן שא"א ללמוד כזית בשר הפורש מאבר מן החי שנחלקו אם זה טמא או טהור, מאבר מן המת, דמת יש לו רוב בנין או מנין ורובע קב עצמות מטמא באהל או מלוא תרווד רקב שטממא באהל, משא"כ בחי, הכונה למות שלם ולא לאבר מן המת.

הגמ' מסתפקת בהרקיב אבר אחד כשהוא חי ומת, אם יש לו לאותו אבר דין רקב.

הגמ' מסתפקת אם לנמלה שחסרה יש דין בריה לענין שהאוכלה חייב בכל שהוא אע"פ שאין בה כזית, כיון שהיא חיה כך, או לא כיון שחסר בשיעורה, תיבעי.

שיעורי טומאה בניזיר ובשאר טומאות

להלן יבואר מהו השיעור המינימלי לטומאות שונות, ומהו השיעור בטומאת מת שבו הנזיר מגלח, ומה מצטרף לשיעור זה.

נ"ב. שיעור טומאת שרץ- הנוגע במקצת השרץ טמא כבעדשה, דכתיב "בהם" וכתיב "מהם" והיינו שיגע במקצתם שהוא ככולם, ושיערו חכמים כבעדשה שכן חומט תחילת ברייתו עם רגליו וקרניו כעדשה.

נזיר שנטמא לשדרה או גולגולת- מבואר במתני' (מ"ט:): שהנזיר מגלח על שדרה וגולגולת. הגמ' מסתפקת אם הכונה לשניהם יחד או לכל אחד בפני עצמו, הגמ' מנסה לפשוט הספק ודוחה את הפשיטות. אמנם לשמאי (דמחמיר) מבואר דדי באחד מהם.

שדרה שנשברו רוב צלעותיה משני הצדדים או שנעקרו מצד אחד אינה מטמאה, ובקבר מטמאה אפילו בשבורה או מפורקת, מפני שהקבר מצרפה, דהכי גמירי.

נ"ב: טומאה ע"י צירוף משני מתים- אבר המצורף משני מתים, או משני חיים (ויש שאין מונים מקרה זה), או חצי קב עצמות משני מתים, ורביעית דם הבאה משני מתים, ועצם כשעורה שנחתכה לשניים, ושדרה וגולגולת של שניים (תלוי בספק הנ"ל אם הכונה לשניהם יחד או כל אחד לחוד), בכל אלו ר"ע מטמא וחכמים מטהרים, ומיירי לענין תגלחת נזיר, דהא לא קתני הכא רובע עצמות הבא משני מתים שנחלקו בו ר"ע ורבנן לענין טומאת אהל, דאין נזיר מגלח על רובע עצמות אפילו כשהגיע ממת אחד, (ובעצם כשעורה שנחלק לשניים רק ריו"ח בן נורי מטהר. ובאופן זה אין הנזיר מגלח בטומאת אוהל), וחזר בו ר"ע, מלבד ברביעית דם שהמשיך לשנות דין זה לתלמידיו, והמקרא מסייעו דכתיב "ועל כל נפשות מת לא יבוא". ולר"ש לא חזר בו ר"ע עד מותו (ואמור ר"ש שאח"כ אינו יודע אם חזר בו, והושחרו שיניו מחמת תעניותיו מפני שאין זה דרך ארץ לדבר על רבו בלשון זה).

רובע קב עצמות מטמא לבית שמאי אם הוא משניים ושלושה עצמות, ולב"ה מטמא אם הוא מן עיקר הגויה, מרוב בנין, או מרוב מנין קכה"ע עצמות מתוך רמ"ח אברים שיש באדם, ואם קיצה מעט מכל אחד עד שהעמיד על רובע מטמאים באהל. לדעת רבי יהושע אפשר להעמיד את ב"ש וב"ה באופן שאין מחלוקת ביניהם, שב"ש מדברים או משני שוקיים וירך אחד או משני ירכיים ושוק אחד, כיון שזה רוב בניינו של אדם בגובה, ולפ"ז מה שב"ש אמרו שני עצמות לאו דווקא, או שני השוקיים נחשבים אחד כיון שהם דקים מאד, וב"ה מוסיפים רוב מנין, כיון שזה שייך במפרקי ידים ורגלים דבכל אצבע יש ו' אברים, וא"כ בידים וברגלים יש ק"כ אברים. ושמאי עצמו מחמיר שאף מעצם אחת מטמא אם הוא משדרה או מן הגולגולת.

רמי בר חמא מסתפק אם נזיר נטמא וסותר מניינו ע"י רובע עצמות משדרה וגולגולת דחמירי. הגמ' מנסה לפשוט את הספק ודוחה את הפשיטות. אמנם מדברי שמאי (דמחמיר) מבואר דטמא.

נ"ג. שיעור העצמות והדם לטומאה- זקנים הראשונים, מקצתם היו אומרים שהשיעור בכל הדברים בין לנזיר בין לתרומה וקדשים הוא חצי קב עצמות וחצי לוג דם, ומקצתם היו אומרים שהשיעור הוא רובע עצמות ורביעית דם אף לנזיר, ופליגי אמתני' דהכא. ובי"ד של אחריהם אמרו שרובע עצמות ורביעית דם מטמא לתרומה וקדשים באהל, אבל נזיר ועושה פסח רק חצי קב עצמות וחצי לוג דם, דהכי גמירי להו, ואע"פ שאין הכרעת שלישית מכרעת כשיש לטיטה השלישית טעם בפני עצמו, שהרי הראשונים לא אמרו שיש חילוק בין נזיר ועושה פסח לתרומה וקדשים, הלכה כשיטה זו, מפני שאמרו כך מפי חגי זכריה ומלאכי.

אין הנזיר מגלח על עצם כשעורה אלא במגע ומשא ולא באוהל, וכן לא באבן הסכוכית -אבן המסככת על הארץ, שיש ב' או ג' אבנים הבולטות מהגדר, ויש טומאה תחת אחת מהן, והנזיר עבר תחת אחת ואינו יודע אם האהיל על הטומאה.

נ"ג: אבר מן החי או מן המת שאין עליהם בשר כראוי אין הנזיר מגלח אם האהיל עליהם, ואם נגע או נשאם ואין בהם עצם כשעורה, לרבי יוחנן אין הנזיר מגלח עליהם, ולריש לקיש הנזיר מגלח עליהם, ואפילו אין בהם עצם כשעורה רחמנא רבייה, דכתיב "או במת", ולרבי יוחנן הפסוק מדבר ביש בה עצם, לומר שטממאה גם במשא.

דיני טומאה הנלמדים מהפסוקים – וכל אשר יגע **עַל** פני השדה (המאהיל על המת) בחלל (אבר מן החי שהיה יכול להתרפא) חרב (הרי הוא כחלל שאם כלי מתכות נגע במת נעשה אבי אבות הטומאה לטמא אדם הנוגע בו טומאת שבעה כנוגע במת עצמו, וכן הנכנס לאהל שהכלי מתכות שם טמא טומאת שבעה כנכנס לאהל המת) או במת (אבר הנחתך מן המת ויש בו בשר כדי להעלות ארוכה) או בעצם אדם (רובע עצמות שטמטא באהל, והלכה למשה מסיני דבעינו רובע, וקרא אסמכתא בעלמא) או בקבר (סתום מכל רוחותיו, ויש פותח טפח בינו למת, שהקבר מטמא אפילו במקום שאין שם מת, שהטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת, אבל אם אין בו פותח טפח, מטמא רק כנגד גופו של מת).

נְזִי "ועל הנוגע (טומאת מגע) בעצם (כשעורה) או בחלל (אבר הנחתך מן החי ואין בו להעלות ארוכה) או במת (אבר הנחתך מן המת, לריש לקיש היינו היכא דלית ביה עצם כשעורה, ולרבי יוחנן מיירי שיש בו עצם כשעורה ואם אינו ענין למגעו דנפקא ליה מ"הנוגע בעצם" תנהו ענין למשאו) או בקבר (קבר שלפני הדיבור והיינו לריש דס"ל שקברי עכו"ם אין מטמאים באהל, (אבל לרבנן דר"ש אף קברי עכו"ם מטמאים באהל, אך קשה דלריבזא מודה ר"ש שקברי עכו"ם מטמאים במגע ובמשא, ודוחק לומר שזה דלא כריבנא). וריב"א מפרש שקבר שלפני הדיבור כולל גם אותם שמתו אחרי מתן תורה לפני שנאמרה פרישת טומאת מת, דלא נימא ש"אדם כי ימות באהל" הכונה מפרשה זו ואילך).

מותי נזיר שנטמא מתחיל למנות נזירות טהרה- לתנא דמתני' נזיר שנטמא מונה נזירות טהרה לאחר שנטהר רק מהיום השמיני, וכתבנן דאמרי ש'וקידש את ראשו ביום ההוא' הכונה ליום שמביא קרבנותיו, ודלא כר"א דס"ל שמתחיל למנות בשביעי.

באלו טומאות אין הנזיר סותר נזירותו-

סככות, והיינו אילן המיסך על הארץ שמדאורייתא אינו אהל מעליא, לפי שהענפים רחוקים זה מזה ואין בהם פותח טפח, ולמרות שודאי יש כזית מת תחת אחד מהם והלך תחת כולם, ורבנן גזרו בזה טומאה.

פרעות, והיינו אבנים היוצאות מן הגדר סמוך לבית הקברות ויש נפל תחת אחד האבנים, ולמרות שספק טומאה ברה"ר טהור רבנן גזרו טומאה אם הלך תחת אחד האבנים, ובגדה משמע שאם הלך תחת כולם טמא בודאי.

בית הפרס והיינו שדה שנחרש בה קבר, דעד מאה אמה חששו חכמים שמא המחרשה לדלה את העצמות ונשאר שם עצם כשעורה, דליכא אלא טומאה דרבנן.

ארץ העמים: הגמ' מוסתפקת אם משום מאהיל על גושה גזרו עליה כמאהיל על המת, מפני מתי מבול או מפני רוב ישראל שנהרגו בחו"ל, (אבל אם נכנס בשידה תיבה ומגדל או בקרון לא גזרו. וגוש הבא מארץ העמים לארץ ישראל אינו מטמא באהל, וכן בארץ העמים אינו מטמא באהל עד שיכנס שם ראשו ורובו ולא שכמכניס רק ידו, אף שבאהל המת טמא גם אם הכניס ידו), וטעון הזאה שלישי ושביעי, או משום אoirה גזרו עליה אפילו אם מהלך בשידה תיבה ומגדל הגדולים ממ' סאה שאינם מקבלים טומאה, או על גשר, או הנכנס בקרון או בספינה, והחמירו יותר מאהל המת כדי שלא יצא הארץ לחו"ל, ובאופן זה אינו טעון שלישי ושביעי.

הגולל והדופק, לרש"י גולל זה כיסוי הארון ודופק זה הדופן בצדדים. ולר"ת משמע בגמרא שהם גלויים, ולכן פירש שגולל זה המוצבה, ודופק זה האבנים שהמוצבה נשענת עליהם.

רביעית דם, והמאהיל על רובע עצמות שאע"פ שהוא טמא אין הנזיר מגלח עליהם, וה"ה פחות מחצי לוג דם או פחות מחצי קב עצמות.

כלים הנוגעים במת, ובזה פשוט שאינו טעון הזאה דמיירי בכלי עץ שאין הנוגע בהם צריך הזאה. וצ"ע למה כלי שטף שאינו טמא אלא טומאת ערב אין עולה לו לימי נזירותו. ובכלי מתכות לר"ת טמא טומאת שבעה והנזיר מגלח עליהם, דחרב הרי הוא כחלל, ולרבינו חיים כהן אין הנזיר מגלח עליהם ואין הכהן מוזהר עליהם.

נזיר שמנה מקצת נזירות ונעשה מצורע, בימי גמרו שהחליטוהו לטומאה וספירתו אחר שראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת שמביא ציפורים ומגלח וכנס למנחה ישראל ואסור בתשמיש וביום השביעי מגלח ובשמיני מביא קרבן צרעתו.

ובכלי אלו אינו מגלח (אמנם מצורע צריך לגלח בגלל צרעתו), אבל מזה שלישי ושביעי (אמנם מצורע אינו טעון הזאה, וקאי על רביעית דם וגולל ודופק), ואינו סותר הימים הקודמים אך אינם עולים לו לימי נזירותו, ומונה נזירותו מיד כשנטהר במקום שהפסיק למנות, ואינו מביא קרבנות נזיר טמא חטאת ועולת העוף ואשם.

כללי חרב הרי הוא כחלל- כלי מתכות שנגעו במת הם אבי אבות הטומאה כמת עצמו, ואם נגעו באדם שנגע במת הם אב הטומאה כמו האדם, והם מטמאים טומאת שבעה. ואם אדם נוגע במת או בכלים שנגעו במת או שכלים נגעו בכלים שנגעו בהם, הטומאה היתה בדרגה אחת, דכלים אינם עושים כלים כיוצא בהם, ואדם או כלים שנגעו בכלים שנגעו בכלים מטמאים טומאת ערב.

טומאת ארץ העמים, ודין אהל זרוק

חכמים גזרו טומאה על ארץ העמים, ולהלן יבואר ביארה אופן אין טומאת ארץ העמים, והאם אהל זרוק (מיטלטל) חוצץ מפני הטומאה.

נְזִיה הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל רבי מטמא, ורבי יוסי ברבי יהודה מטהר.

הגמ' אומרת שאין ראיה שנחלקו אם טומאת ארץ העמים היא משום גושה ולכן טהור או אoirה ולכן טמא. אלא לכו"ע משום גושה, ונחלקו אם אהל זרוק שנכנס בשידה שבהמה או אדם מוליכים אותו שמיה אהל לחצוץ מפני הטומאה (ואף שטלית המתנפפת ברוח אינה חוצצת מפני הטומאה, שאני הכא שרגלי האדם או הבהמה שנושאים את השידה והתיבה נוגעים בארץ), או לא, וכדמצינו שלרבי יוסי ברבי יהודה תיבה מלאה כלים שזרקה מעל פני המת טמאה דדמייא לטלית המתנפנת שכולה באויר, ומונחת ע"ג אדם או בהמה שנושאים אותה טהורה.

או י"ל שלכו"ע טומאת ארץ העמים היא משום אoirה, ואם עומד על הגשר או שנכנס בקרון וספינה טמא, ונחלקו אם גזרו חכמים באופן כזה שנכנס בשידה תיבה ומגדל שאינו שכיח, וכדמצינו שאם נכנס בקרון בספינה ובאיסקרטיא דשכיחי טמא. וי"מ דלשינא קמא לכו"ע גזרו משום גושה, מר סבר אהל זרוק שנכנס בשידה שבהמה או אדם מוליכים אותה שמיה אהל לחצוץ ולהפסיק, ומר סבר אהל זרוק לא שמיה אהל.

או שלכו"ע טומאת ארץ העמידים היא משום גושה, ואהל זרוק שמיה אהל, ונחלקו אם חוששים שיוציא ראשו ורובו, כדמצינו שלרבי יוסי ברבי יהודה הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל טהור עד שיוציא לשם ראשו ורובו, דבהם אין פתח נח להוציא ראשו ורובו, אבל בקרון וספינה שנקל להוציא ראשו טמא לכו"ע, ורבי גזר גם בשידה תיבה ומגדל.

לביאור הראשון של תוס' האוקימתא שנחלקו האם אהל זרוק חוצץ מפני הטומאה נדחת, כדמצינו שתיבה שזרקה מעל המת אינה חוצצת מפני הטומאה. ולכן מבארת הגמרא שלכו"ע טומאת ארץ העמים היא משום אoirה.

דיני נזיר שנצטרע או נטמא

נזיר שנטמא ממת סותר נזירותו ומביא קרבנות, אבל טומאת זיבה או מצורע מוסגר, עולים ימים אלו לימי הנזירות, ומצורע מוחלט אינו סותר הנזירות אבל הימים שהוא מצורע אינם עולים לימי הנזירות. ולהלן יבוארו דינים אלו, וכן יבואר מה הדין בניזיר שנעשה ספק טמא וכן ספק מצורע, שאינו יכול לגלח בזמן שהוא ספק נזיר, וצריך למנות ימי נזירותו אחר הטהרה והגילוח כשהיה טמא, מהו סדר הטהרו ונזירותו, וממתי הוא יכול לשתות יין.

נזיר שנצטרע או שנעשה זב- במתני' מבואר שמצורע שנצטרע ימי חילוטו וימי ספרו אין עולים לו לימי נזירותו. וימי הסגרו וימי זב וזבה עולים לו לימי נזירותו.

רב חסדא מחדש שבנזירות מרובה ימי חילוטו וספרו עולים למנין נזירותו, היכא שנשארו לו אח"כ ל' יום לגידול שיער. והגמ' מוכיחה להלן דלא כרב חסדא.

נזיר שהוא ספק מצורע מוחלט וכן ספק טמא מותר באכילת קדשים לאחר ס' יום, דספק מצורע אסור לאכול בקדשים עד שיטהר ויביא קרבנותיו, דמחוטר כפורים אסור לאכול בקדשים, (אבל מה שעדיין לא הביא קרבנות נזירות טומאה לא אוסרות עליו לאכול קדשים, דלא חשיב מחוסר כיפורים אלא בטומאה היוצאה מגופו), ואי"נו שותה יין ומיטמא למתים אלא לאחר ק"כ יום, וכדלהלן.

וכן הוא סדר הדברים: קיבל נזירות ל' יום, וביום הראשון אירע לו ספק טומאה וספק טומאת צרעת, אחר שנתרפא מספק הצרעת מזה שלישי ושביעי וטובל ונטהר מספק טומאת מת, אמנם אינו יכול לגלח מיד כדין נזיר טמא או כדין מצורע שנתרפא, דשמא אינו לא מצורע ולא טמא אלא נזיר טהור שאסור לגלח אלא אחרי ל' יום והבאת קרבנותיו, ולכן בסוף ל' יום מביא צפורי מצורע (שחוטה ומשוולחת), וכן חטאת העוף של נזיר טמא (דחטאת העוף באה על הספק), ועולת בהמה משום ספק נזיר טהור, ועכשיו הוא יכול לגלח כדאמרין שאם גילח על אחד מג' הקרבנות יצא (ומגלח ביום ל', דאם היה מגלח ביום הל"א כדין נזיר טהור, א"כ שילחת שניה היא רק ביום ס"א, ואינו אוכל בקדשים אלא ביום הס"ב. ואף שלחת נזיר מגלח רק ביום ל"א, היינו מדרבנן, אבל מדאורייתא יכול לגלח ביום ל', לרב מתנא משום דמקצת היום ככולו, ולרב פדא משום שסתם נזירות כ"ט יום), והכא שאינו יכול לשתות יין ולהטמא למתים לא גזרו). ועדיין אסור לאכול קדשים דשמא היה מצורע מוחלט, ומצורע מוחלט טעון תגלחת שניה ז' ימים אחרי שנרפא נגע הצרעת, וכאן הוא לא יכול לגלח אחרי ז' ימים דשמא לא היה מצורע אלא נזיר טמא שהוא צריך להתחיל למנות עכשיו נזירות טהרה ל' יום, שהרי הטומאה סותרת את הימים הראשונים, בימי הנזירות אסור לו לגלח, ולכן בסוף ס' יום מגלח פעם שניה, (ואפילו ביום ניט יכול לגלח ולטבול, שהרי תגלחת ראשונה היתה ביום ל'), ומקיים בזה או תגלחת שניה של מצורע או תגלחת נזיר טהור בסיים נזירותו, ומביא עולת בהמה משום ספק נזיר טהור כדי לגלח על הדמים, ומתנה

עליה, וביום הבא (ואם גילח ביום נ"ט זה יוצא ביום ס') יביא קרבנות מצורע, ובאותו יום הוא מותר לאכול קדשים, ומביא חטאת העוף, אבל חטאת בהמה אינה באה על הספק, ולכן יפקיר נכסיו ויביא חטאת העוף כדין מצורע עני, ועלעני אשם, לפי ר"ש יכול להתנות עליו כמו לענין שלמים, ולרבנן אינו מביא אשם אך ס"ל שאין האשם מעכבו מלאכול קדשים, ועדיין הוא אסור לשתות יין ולהטמא למתים, דשמא מצורע מוחלט היה ושתי הפעמים שגילח היו מדיון מצורע, ותגלחת מצורע לא עולה לתגלחת נזירות, והוא טעון עוד תגלחת לנזירות טומאה ועוד תגלחת לנזירות טהרה, ולכן יגלח לסוף צ' יום, דצריך לגלח על גידול שיער של ל' יום, וס"ל שימי צרעתו אין עולים לו לימי נזירותו ודלא כרב חסדא, ויביא עולת בהמה משום ספק נזיר טהור וכדי לגלח עליה, ויביא חטאת העוף משום ספק נזיר טמא, ועדיין אסור לשתות יין ולהטמא למתים דשמא היה גם נזיר מוחלט וגם טמא ויגלח שתי תגלחות לצרעתו ואחד לנזירות טומאה, ולכן מונה עוד ל' יום לנזירות טהרה ומגלח ומביא קרבן נזיר טהור, ומתנה בו, ואז הוא מותר לשתות יין ולהטמא למתים.

נְזִי ואם היה נזיר שנה, א"כ אינו יכול לגלח אלא אחרי שנה, דשמא אינו לא מצורע ולא טמא אלא נזיר טהור, ואחרי שנה הוא נזיר עוד שנה דשמא לא היה מצורע אלא טמא, ואוכל בקדשים לאחר ב' שנים, ומגלח אחר ג' שנים שזמא היה מוחלט ולא טמא, וב' הראשונות היו תגלחות מצורע, ועכשיו זו תגלחת נזירות טהרה, ושותה יין ומיטמא למתים אחרי ד' שנים דשמא היה מצורע מוחלט וטמא ויגלח ראשונה ושניה לצרעתו ושלישית לטומאתו.

הגמ' אומרת שלרב חסדא שבנזירות ארוכה ימי צרעתו עולים לימי נזירותו, א"כ היה צריך להיות שהוא יכול לשתות יין ולהטמא למתים אחר ג' שנים ול' יום, דמה שגילח בסוף שנה ובסוף שנתיים אם הוא נזיר מוחלט זה תגלחות מצורע, וצריך לגלח תגלחת שלישית לסוף ל' יום, דאם לא נטמא עלו לו ימי צרעתו לשנה של נזירות, ואינו צריך להמתין אלא ל' יום של גידול שיער לתגלחת נזירות טהרה, ואם היה טמא זו תגלחת נזירות טומאה, וצריך להמתין עוד שנה לקיים נזירות טהרה, ונמצא שאחר ג' שנים ול' יום יכול לשתות יין ולטמא למתים, ומבואר ממתני' שימי צרעתו לא עולים לימי נזירותו אף בנזירות ארוכה, ולכן לא יגלח תגלחת שלישית עד סוף ג' שנים, דשמא היה מצורע מוחלט ונזיר טהור, וצריך למנות שנה נוספת לנזירות טהרה. וכן מוהדין דלהלן מבואר דלא כרב חסדא.

הגמ' מביאה שלומדים שימי חילוטו של נזיר אין עולים לו מן המנין, ממקבל נזירות בבית הקברות שאע"פ ששערו ראוי לתגלחת טהרה, דאינו מגלח ואינו מביא קרבן טומאה, אין עולים לו מן המנין, ק"ו לימי חילוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזירות טהרה, שהרי צריך לגלח בשביל צרעתו, שלא יעלו לו מן המנין. ומזה לומדים שגם ימי ספרו אין עולים לו מן המנין. אבל א"א ללמוד דין זה מכל טומאה, דשאני ימי טומאה שמבטל בהם את הימים הקודמים, (ומכאן מבואר שגם בנזירות ארוכה אין ימי צרעתו עולים מן המנין, דאי מיירי הכא בנזירות מועטת הרי בלאו הכי צריך למנות ל' יום בשביל גידול שיער). ואין ללמוד שגם ימי הסגרו לא יעלו לו מן המנין, (אע"פ שגם בימי הסגרו מטמא משכב ומושב), שכן בימי הסגרו אינו טעון תגלחת וקרבן, משא"כ בימי חילוטו, וה"ה שימי זב וזבה עולים למנין נזירות.

נְזִי: חיוב על ביאת מקדש בטומאה- לר"א בשם רבי יהושע אין חייבים על ביאת מקדש אלא על טומאה שהנזיר מגלח עליה. ולר"מ אין טומאה זו קלה מן השרץ שכתוב בו להדיא שחייבים בו על ביאת מקדש.

הגמ' מביאה שר"א שמע את הדברים הנ"ל מרבי יהושע בר ממל ששמע מרבי יהושע, והסיבה שלא אמר בשם רבי יהושע בר ממל, משום שא"צ לומר אלא את המקור הראשון ולא את האמצעי.

הנוטע שבת וחרדל בב' או ג' מקומות בשדה, צריך לתת פאה מכל מקום ומקום, דהנה המלקט שדהו בכמה פעמים, כל פעם את התבואה שיבשה, לר"ע צריך לתת פאה מכל מקום שקוצר, ולרבנן נתן פאה אחת על הכל, ובשבת וחרדל מודים חכמים שצריך לתת פאה בכל פעם. ואם זרע ב' מיני חטים, שחמתית ולבנה, אם עקבם גזרן אחד נתן פאה אחת, ואם עשאם ב' גרנות נתן ב' פאות.

נְזִי: א"א ללמוד שרביעית דם הנזיר יגלח על מגעה ומשאה, בק"ו מעצם כשעורה שאע"פ שאינה מטמאה באהל הנזיר מגלח על מגעה ומשאה, וכ"ש רביעית דם שטמטמאה אף באהל, דעצם כשעורה הלכה למשה מסיני שנזיר מגלח עליה, דמקרא לא אתי, דכתיב "על כל נפשות מת לא יבוא", דהיינו דבר שטמטא בביאה, ואין דנים ק"ו לדבר שהחומרא שלו היא הלכה.

מבחני 'הדף היומי'

מבחן 164 תרומה נזיר כז - לג

מבחן שבועי בדף היומי

- נזיר שהביא כבש כבשה ואיל ולא פירש למה, מה עושים?
א' ילכו לגרבה.
ב' צריך לקרוא שם לכל אחד.
ג' הכבש לעולה והכבשה לחטאת והאיל לשלמים.
- באיזה אופן יכול בן נזיר להביא קרבנות הנזירות ממועות שהפריש אביו שמת לנזירות?
א' כשקיבל נזירות לפני מות אביו ע"מ שיגלה על מעות אביו.
ב' כשקיבל נזירות אחרי מות אביו ע"מ שיגלה על מעות אביו.
ג' בכל אופן אינו יכול להביא קרבנותיו ממועות שהפריש אביו.
- האם הבעל יכול להפיר נזירות אשתו בזמן כשר מותרת ביין, כדי שלא תצטרך גילוח?
א' כן.
ב' לא.
ג' מחלוקת.
- באיזה אופן אפשר לבטל נזירות שאב קיבל על בנו?
א' רק אם הבן עצמו מוחה.
ב' גם אם קרוביו מוחים או שנתגלה.
ג' אין אפשרות לבטל נזירות זו.
- האם בת שקיבלה נזירות יכולה להביא קרבנותיה ממועות שהפריש אביה שמת לנזירות?
א' כן.
ב' רק אם אין בן והיא יורשת.
ג' לא.
- אב שמת ויש לו בנים, מה מהם מקבל את המעות שהפריש לקרבנות נזירות?
א' כפי דיני ירושה, והבכור נוטל פי שנים.
ב' הקודם לקבל נזירות.
ג' ספק במרוא.
- איזה דבר חל בטעות גם לפי בית הלל?
א' תמורה.
ב' תמורה והקדש.
ג' נזירות.
- האם לבית שמאי מקדיש בעין יפה מקדיש, או בעין רעה?
א' בעין יפה, שהרי שמון עדיף מיון.
ב' בעין רעה שהרי זהב עדיף מכסף.
ג' בעין בינונית.
- המקדיש בהמה והמירה הקדושה לבהמה אחרת ונשאל על ההקדש, מה דין התמורה לבית הלל?
א' חלוין, כיון ששני הקדושה מהבהמה הראשונה.
ב' הקדש, מפני שבית הלל מודים שתמורה בטעות היא תמורה.
ג' ספק.
- האם אפשר להתיר נזירות שקיבלו לפני החורבן, ע"י פתח במה שבת המקדש נחרב?
א' ע"י פתח בחורבן עצמו לא דהוי נולד, אבל פתח שהיה איה יודע שבת המקדש עלול להחרב לא היה נזיר פותחים בו.
ב' גם החורבן עצמו נחשב פתח.
ג' גם פתח שבת המקדש היה עלול להחרב אין פותחים בו.

לדעת חכמה

- האם לריש לקיש בניירות שקיבל האב על בנו מביאים קרבנות של נזירות טהרה או של נזירות מומאה?
א' לא, כיון שמדאורייתא לא חלה הנזירות והיו חולין בעורה.
ב' מביאים הקרבנות, אבל בקרבנות טומאה אין לאכול את הצפורים ע"י מליקה, דהוי נבילה.
ג' מביאים קרבנות ואוכלים אותם.
- לרבי שאב מוזיר את בנו עד שיביא ב' שערות, האם קבלת נזירות ע"י האב זה הלכה למשה מסיני או חינוך דרבנן?
א' אין ראיה מדבריו.
ב' הלכה למשה מסיני, ומדאורייתא עד שיביא ב' שערות הוא ברשות אביו.
ג' חינוך דרבנן, וחינוך דרבנן דוחה דין מופלא הסמוך לאיש דרבנן.
- האם לתנא דמתני' מי שקיבל נזירות ל' יום ועבר על נזירותו ימים אלו עולים לו לימי נזירותו?
א' כן.
ב' לא.
ג' אם עבר בכל הימים לא, ואם עבר רק בחלק מהימים כן.
- מה הדין לפי בית הלל, בששה שהיו מהלכים בדרך וכו'?
א' אף אחד מהם אינו נזיר.
ב' רק מי שדבריו נתקיימו נעשה נזיר.

שאלה מדברי התוס'

לריש לקיש שקבלת נזירות לבנו היא דרבנן, מה יעשה עם אימוריו הטאת?
א' לא יקטירם.
ב' יקטירם לשם עצים.
ג' יקטירם לגרבה.

לע"נ ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ד"ל -

ניתן לעשות את המבחנים:
בטל: 0737-289-669
בעמדות 'נדרים פלוס' (לדעת) במייל: 7692282@gmail.com
ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במייל: 7692282@gmail.com
בפקס: 0799-414-144
בנקודות הפצה להאנה: 0737-289-669 שלוחה 4
מערכת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה
הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון על 500 ש"ח במזומן,
פרס שני זיכוי 400 ש"ח ב"פה נוף,
פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 120 ש"ח ביפה נוף

מבחן 165 תצוה זכור נזיר לד - מ

מבחן שבועי בדף היומי

- נזיר שאכל חצי כזית ענבים והצי כזית הרצנים וגזים, האם הייב מלקות?
א' חייב.
ב' פטור.
ג' מחלוקת.
- מה דורשים כשיש פרט וכלל?
א' כעין הפרט.
ב' הכלל מוסיף על הפרט.
ג' אין בכלל אלא מה שבפרט.
- באיזה אופן מוטל יום שנגע בתערובת מקפה שום ושמן של תרומה חולין, הכל נפסל?
א' רק כשהמקפה תרומה, והשום והשמן חולין.
ב' גם כשהמקפה חולין, והשום והשמן תרומה.
ג' בכל אופן אינו פוסל אלא את המקום שנגע בו.
- באיזה אופן תולים לקולא בחולין ותרומה שנפלו לתוך חולין ותרומה ואין ידוע מה נפל למה?
א' כשאין בדבר ספק תרומה דאורייתא.
ב' אף כשיש בדבר ספק איסור דאורייתא.
ג' רק כשמתברר לגמרי שהחולין נפל לחולין והתרומה נפלה לתרומה.
- למה איסור בשר בחלב נחשב יחידוש?
א' מפני שכל דבר בפני עצמו הוא הותר גמור.
ב' מפני שהם נאסרים רק ע"י בישולם יחד.
ג' כיון שיש איסור גם על הבישול ולא רק על האכילה.
- מהו השיעור שרביעית דם המת מטמאה באהל?
א' דווקא של מת אחד.
ב' אף של שני מתים.
ג' רביעית דם מטמאה רק כמגע ולא באהל.
- למסקנת הגמרא, האם השיעור גדל מעיקרו סמוך לראש או בסופו?
א' מעיקרו סמוך לראש.
ב' בסופו.
ג' הגמרא נאשרת בספק.
- באיזה אופן נזיר שגילה חייב מלקות?
א' רק בתער.
ב' רק בתער, ו"א שגם אם גילה בוג חייב.
ג' רק בתער או בוג, ו"א שגם אם מרט או סיפק חייב.
- כממה שערות חייבים מלקות בנזיר שגילה שערות בימי נזירותו?
א' שערות אחת.
ב' שתי שערות.
ג' רוב ראשו.

לע"נ ר' ברוך ב"ר יוסף זיס מ"ד -

לדעת חכמה

- על איזה דבר יש מחלוקת אם הנזיר חייב כשאכלו?
א' הרצנים בלי זג.
ב' עלים ולובים.
ג' שתי התשובות נכונות.
- מה עושים כשיש פרט וכלל למ"ד שדורשים מיעוט ורבו?
א' דורשים פרט וכלל.
ב' דורשים מיעוט ורבו אבל אין נ"מ מה מרבים.
ג' דורשים מיעוט ורבו ויש נ"מ מה מרבים.
- איזה דבר נאסר בחטאת מדכתיב "כל אשר יגע בכשרה יקדש"?
א' טעם כעיקר.
ב' הטר מצטרף לאיסור.
ג' לרבי עקיבא הטר מצטרף לאיסור ולרבנן טעם כעיקר.
- כממה שערות הנזיר סותר נזירותו אם גילהם בימי נזירותו?
א' שערות אחת, ו"א רוב הראש.
ב' שתי שערות, ו"א רוב הראש.
ג' רוב הראש, ו"א כל הראש.

שאלה מדברי התוס'

אדם שקיבל נזירות לס' יום, ואחר כך ימים גילהו, מה דינו?
א' צריך למנות את הנזירות מתחילה.
ב' ממשיך למנות את הנזירות כדרכו.
ג' מונה כדרכו, אולם מגלה ק אחרי ס' יום ממתי שגילהו.

לע"נ ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ד"ל -

ניתן לעשות את המבחנים:
בטל: 0737-289-669
בעמדות 'נדרים פלוס' (לדעת) במייל: 7692282@gmail.com
ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במייל: 7692282@gmail.com
בפקס: 0799-414-144
בנקודות הפצה להאנה: 0737-289-669 שלוחה 4
מערכת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה
הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון על 500 ש"ח במזומן,
פרס שני זיכוי 400 ש"ח ב"פה נוף,
פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 120 ש"ח ביפה נוף

מבחני 'הדף היומי'

מבחן 166 כי תשא-פרה נזיר מא - מז

מבחן 167 ויקהל פקודי נזיר מח - נד

מבחן שבועי בדף היומי

לדעת חכמה

מבחן שבועי בדף היומי

לדעת חכמה

- נזיר ששייר ב' שערות ונשרה אחת וגילח אחת, האם קיים מצות גילוח?
א' כן.
ב' לא.
ג' הגמרא נשארת בספק.
- האם מותר לנזיר לחפוף שערו באופן שיש ספק אם ישיר שיערו?
א' מותר.
ב' אסור.
ג' מחלוקת.
- האם מותר לנזיר להטמא לזב או למצורע?
א' מותר.
ב' אסור.
ג' לזב מותר ולמצורע אסור.
- מניין ששתיים יין אינה סותרת את הנזירות?
א' דכתיב "והימים הראשונים יפלו כי טמא נזיר".
ב' לומדים ממה שתגלחת אינה סותרת אלא משום דבעינן גידול שיער.
ג' טומאה ותגלחת הם ב' כתובין הבאים כאחד שאין מלמדים.
- המגלה נזיר או המטמא, האם הוא לוקה?
א' כן.
ב' לא.
ג' המגלה לוקה והמטמא אינו לוקה.
- באיזה יום נזיר שנטמא מגלח?
א' בשביעי.
ב' בשמיני.
ג' ביום שמביא קרבנותיו.
- האם לנזיר שנטמא למת מותר להכנס למחנה לוויה?
א' מותר.
ב' אסור.
ג' אם טבל מותר ואם לאו אסור.
- כיצד סדר תנופת הנזיר?
א' הכתן מניח חלת מצה אחת ורקיק אחד ומניח.
ב' הכתן נוטל ורוע בשליה מן האיל וחלת מצה ורקיק ונתן על כפי הנזיר ומניח.
ג' הכתן מניח את הנזיר.
- נזיר שנטמא אחרי שהקריב קרבן אחד, מה דינו?
א' י"א שיביא שאר קרבנותיו, וי"א שקריב את הקרבן מחדש.
ב' סותר את כל הנזירות ומביא קרבן נזיר טמא.
ג' בשלמים יצא, וכשאר קרבנות צריך להקריב מחדש.
- מדוע לפי חכמים עדיף נזיר יטמא למת מצוה ולא כהן גדול?
א' מפני שקדושתו קדושת עולם.
ב' מפני שאין מי שיעבוד במקום הכהן גדול.
ג' מפני שהנזיר יכול להשלים נזירותו.

- מהיכן לומד רבי אליעזר שמצות גילוח מצורע היא דווקא בתער?
א' מדכתיב "ראשו" בניזיר להתיר גילוח במצורע נזיר, ואין איסור בניזיר אלא בתער.
ב' צד השוה מניזיר ולויים.
ג' גזירה שוה ראשו וראשו מניזיר.
- האם מותר לכהן להטמא לחלק מגופו של אביו?
א' מותר בעצם כשעורה, או בכזית.
ב' לרבי יהודה מותר בשדרה וגולגולת וכדומה, ולחכמים מותר רק בשלם.
ג' לרבי יהודה מותר בכל שהוא, ולחכמים צריך שדרה וגולגולת וכדומה.
- באיזה אופן לכו"ע מניחים את שיער הנזיר על האש אשר תחת זבח השלמים?
א' בניזיר טהור אם גילח במקדש.
ב' בניזיר טהור אף אם גילח במדינתו.
ג' נזיר שגילח במקדש ואפילו טמא.
- נזיר שהקריב קרבנותיו וגילח ונמצא שרק קרבן אחד כשר, מה דינו?
א' תגלחתו פסולה, ויביא קרבנותיו מחדש.
ב' תגלחתו כשרה, וצריך להקריב את שאר הקרבנות.
ג' תגלחתו כשרה, אבל צריך להקריב מחדש גם את הקרבן הכשר.

שאלה מדברי התוס'

באיזה אופן אסור לגלח פאות הראש?
א' רק בתער.
ב' גם במספרים שזה כעין תער.
ג' בכל דבר.

-לע"נ ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ד"ל-

ניתן לעשות את המבחנים:
בטל': 0737-289-669
בעמדות 'נדרים פלוס' (לדעת)
במיייל: 7692282@gmail.com
ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במיייל: 7692282@gmail.com
בפקס: 0799-414-144
בנקודות הפצה להאזנה: 0737-289-669 סלוחה 4
מערכת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה
הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון על 500 ש"ח במזומן,
פרס שני זיכוי 400 ש"ח ב"פה נוף",
פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 120 ש"ח ביפה נוף

- לאיזה אח מותר לכהן הדיני להטמא?
א' רק לאח מאביו ומאמו.
ב' גם לאח מאביו.
ג' גם לאח מאמו.
- ההולך למול את בנו, למי מותר לו להטמא?
א' לשבעה קרובים.
ב' למת מצוה.
ג' אסור לו להטמא כלל.
- מה החומרא בקורבת האב, שצריך לכתוב שכה"ג אסור להטמא גם לאביו וגם לאמו?
א' שהבן מתייחס אחר אביו.
ב' שהאב יורש את הבן.
ג' שאם האב והאם אמרים לבן שישקה אותם, האב קורם.
- האם ניצוץ נחשב חיבור באוכל ובמשקה?
א' כן.
ב' באוכל כן ובמשקה ספק.
ג' במשקה כן ובאוכל ספק.
- באיזה אופן רקב משני מתים מצטרף לשיעור טומאה?
א' כשנקברו כל אחד בפני עצמו והצטרפו אחד"כ.
ב' כשנקברו יחד.
ג' בכל אופן אין להם דין רקב.
- מת שטחנו אותו, האם לעפרורית הוא (לפני שהקריבה) יש דין רקב?
א' כן.
ב' לא.
ג' ספק.
- שדרה שנשברו רוב צלעותיה, האם היא מטמאה?
א' כן.
ב' לא, אבל בקבר מטמאה.
ג' אפילו בקבר אינה מטמאה.
- ממה לא הזר בו ר"ע והמושיך לטמא גם כשהשיעור מצורף משני מתים?
א' חצי קב עצמות.
ב' שדרה וגולגולת.
ג' רביעית דם.
- ממתי נזיר שנטמא חוזר למנות ימי נזירות טהרה?
א' ממום השביעי לטהרתו.
ב' ממום השמיני לטהרתו.
ג' מחלוקת.
- האם הנכנס לארץ העמים טעון הזאה שלישי ושביעי?
א' לא.
ב' כן.
ג' תלוי אם הנזירה היא משום גושה או משום אורה.

-לע"נ ר' ברוך ב"ר יוסף זים טוב ד"ל-

- האם נזיר שנטמא למת באהל מגלח?
א' לא.
ב' במת שלם כן, אבל באבר או בכזית לא.
ג' באבר וכזית כן, אבל בעצם כשעורה לא.
- באיזה קבר אין טומאת רקב?
א' בנקבר ערום בארון שיש.
ב' בנקבר בכסותו או בארון עץ.
ג' בנקבר ע"ג רצפת אבנים.
- מהו השיעור להלכה שבו נזיר שנטמא מדם המת סותר נזירותו?
א' לוג.
ב' חצי לוג.
ג' רביעית.
- מהיכן לומדים שהמאהיל על המת נטמא?
א' על פני השדה.
ב' או בקבר.
ג' אדם כי ימות באהל.

שאלה מדברי התוס'

באיזה אופן י"א שרביעית דם הבאה משני מתים מטמאה?
א' כמגע ולא באהל.
ב' באהל ולא כמגע.
ג' באהל וכו"ש כמגע.

-לע"נ ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ד"ל-

ניתן לעשות את המבחנים:
בטל': 0737-289-669
בעמדות 'נדרים פלוס' (לדעת)
במיייל: 7692282@gmail.com
ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במיייל: 7692282@gmail.com
בפקס: 0799-414-144
בנקודות הפצה להאזנה: 0737-289-669 סלוחה 4
מערכת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה
הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון על 500 ש"ח במזומן,
פרס שני זיכוי 400 ש"ח ב"פה נוף",
פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 120 ש"ח ביפה נוף